

IV

Deneysel - Bilişsel Psikoloji Sempozyumu

14-15
Eylül
2017
İzmir

Ege
Üniversitesi

Psikoloji
Bölümü

IV. DENEYSEL - BİLİŞSEL PSİKOLOJİ SEMPOZYUMU

**14-15 EYLÜL 2017
İZMİR**

IV. DENEYSEL - BİLİŞSEL PSİKOLOJİ SEMPOZYUMU

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Sonia Amado

Doç. Dr. Mehmet Koyuncu

Yrd. Doç. Dr. Aycan Kapucu

Uzm. Psk. Gülin Kaça

Arş. Gör. Aslan Karaaslan

Arş. Gör. Belgüzar Nilay Türkan

Arş. Gör. Elif Yüvrük

Arş. Gör. Elvan Arıkan İyilikçi

Arş. Gör. Gonca Ercegil

Arş. Gör. Merve Boğa

Arş. Gör. Seda Eroğlu

Arş. Gör. Sinem Söylemez

Arş. Gör. Yıldız Özkılıç Kartal

Uzm. Psk. Ayşegül Aydınlık

Uzm. Psk. Pınar Kurdoğlu Ersoy

Afiş tasarım ve uygulaması ile sempozyumumuza verdikleri değerli destek ve katkıları için Serdar Kartal ve Haki Turan'a, organizasyondaki emekleri için gönüllü öğrenci ekibimize çok teşekkür ederiz.

SEMPOZYUM PROGRAMI - GÜNLÜK

14 EYLÜL 2017, PERŞEMBE	
KAYIT (09:00 - 09:20)	
AÇILIŞ (09:20 - 09:30)	
I. OTURUM (09:30 - 10:30)	
09:30 - 09:50	KOLLEKTİF BELLEK VE KOLLEKTİF HATIRLAMA SÜREÇLERİ Ali İ. Tekcan
09:50 - 10:10	TOPLUMSAL OLAYLARIN BELLEK İZLERİ: NELERİ HATIRLIYORUZ, NELER UNUTULUYOR? Sezin Öner
10:10 - 10:30	GÖRSEL İMGELEM VE OTOBİYOGRAFİK BELLEK Çağla Aydın
10:30 - 10:50: Çay/Kahve Arası	
2. OTURUM (10:40 - 12:10)	
10:50 - 11:10	ÖZET TEMSİLLERİN DAĞILIM GRAFİKLERİNİN İŞLENMESİNDEKİ ROLÜ Ayşecan Boduroğlu
11:10 - 11:30	YÜZ İFADELERİ DUYGULARIN AYNASI MIDIR? Sonia Amado
11:30 - 11:50	GÖRSEL LOKALİZASYON GÖREVİNDE DUYGUSAL VE MEKANSAL İŞARETLEME ETKİLERİ Ahu Gökçe
11:50 - 12:10	TAŞIT DİNAMİKLERİNİN YAKLAŞMA HIZININ KONTROLÜNDE KULLANILAN OPTİK DEĞİŞKENLER VE KONTROL STRATEJİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ Didem Kadıhasanoğlu
12:10 - 13:30 ÖĞLE YEMEĞİ	
3. OTURUM (13:30 - 14:50)	
13:30 - 13:50	KATEGORİK ALGIDA İŞLEME DÜZEYİNİN ROLÜ Emre Özgen
13:50 - 14:10	BAĞLAMIN KONTRAST ALGISINA ETKİSİ Hüseyin Boyacı
14:10 - 14:30	FARKLI OLAN DİĞERLERİ! PSİKOLOJİ VE MÜHENDİSLİK ÖĞRENCİLERİNİN MEKANA DAİR BİLGİYİ İŞLEYİŞLERİ VE UZAMSAL TEST PERFORMANSLARI Reyyan Bilge
14:30 - 14:50	2016-2017 ARASI MÜZİK BİLİŞSEL ÇALIŞMALARIMIZ HAKKINDA GENEL SUNUM Esra Mungan
14:50-15:50 Ara & POSTER SUNUMLARI	
4. OTURUM (15:50 - 17:10)	
15:50 - 16:10	TÜRKÇE SÖZCÜKLER İÇİN SPESİFİK DUYGU NORMLARI GELİŞTİRME ÇALIŞMASI Aycan Kapucu
16:10 - 16:30	TÜRKÇE KELİMELEİN SERBEST ÇAĞRIŞIM NORMLARI ÜZERİNE GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI Ümit Akırmak
16:30 - 16:50	DİL VE DÜŞÜNCE ARASINDAKİ İLİŞKİ Tilbe Göksun
16:50 - 17:10	TÜMEVARIMSAL AKIL YÜRÜTMEDE HATA OLASILIĞI VE BELİRSİZLİK_ M. Emrah Aktunç
AKŞAM YEMEĞİ	

SEMPOZYUM PROGRAMI – GÜNLÜK

15 EYLÜL 2017, CUMA

I. OTURUM (09:15 - 10:35)

09:15 - 09:35	İLK ATAK İLAÇ KULLANMAMIŞ PSİKOZ HASTALARINDA UYKU VE BİLİŞSEL SÜREÇLERİN İNCELENMESİ Nakşidil Torun Yazıhan
09:35 - 09:55:	BİPOLAR HASTALARDA İŞİTSEL-GÖRSEL KONUŞMA ALGISI Doğu Erdener
09:55 - 10:15	İŞİTSEL-SÖZEL ÖĞRENME TESTİ PUANLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞİŞİMİ Elvin Doğutepe
10:15 - 10:35	DEHB BİR NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUK MUDUR? Emel Erdoğan Bakar

10:35 - 10:55: Çay/Kahve Arası

2. OTURUM (10:55 - 12:15)

10:55 - 11:15	NÖROPSİKOLOJİK VE NÖROBİYOLOJİK YÖNLERİYLE BİLME-HİSSİ: GELİŞİMSEL VE KLİNİK BULGULAR Metehan Irak
11:15 - 11:35	İLERLEYEN YAŞLA BİRLİKTE DUYGU İÇERİKLİ KELİMELER İÇİN TANIMA BELLEĞİ Hande Kaynak
11:35 - 11:55	KAYNAK BELLEĞİNDE KİŞİLER ARASI FARKLAR Hasan Gürkan Tekman
11:55 - 12:15	DENEYİMLER Mİ, İNANÇLAR MI? ALGISAL AKICILIK BULGUSUNUN ALTINDA YATAN MEKANİZMALARIN KARŞILAŞTIRILMASI Miri Besken

12:15 - 13:30 ÖĞLE YEMEĞİ

3. OTURUM (13:30 - 14:50)

13:30 - 13:50	MANZARA TANIMADA DİKKATİN ETKİSİ İnci Ayhan
13:50- 14:10	UYARICILARIN BOYUTLARININ FARKLI ZAMANLARDA SUNULMASI (SOA) DEĞİŞİMLEMESİ UYARICI DÜZEYİ UYUMLULUK ORANI ETKİSİNİ RESİM-KELİME DOĞRULAMA GÖREVİNDE DE DEĞİŞTİRİR Mİ? Mine Mısırlısoy
14:10 - 14:30	YÜZ NAKLİ OPERASYONLARI YÜZ ALGISINI ANLAMAMIZA YARDIMCI OLABİLİR Mİ? Evrin Gülbetekin
14:30 - 14:50	MESİAL TEMPORAL LOB EPİLEPSİ TANILI HASTALARIN OPERASYON ÖNCESİ VE SONRASI NÖROPSİKOLOJİK DEĞERLENDİRME BULGULARINA DAİR BİR ÖN ÇALIŞMA Serra İçellioğlu

14:50-15:10 Çay/Kahve Arası

4. OTURUM (14:40 - 16:00)

15:10 - 15:30	KELİME ÖZELLİKLERİNİN İPUÇLU HATIRLAMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ Aslı Kılıç
15:30 - 15:50	EKSOJEN GERİ İŞARETLEME OKLARININ ÇALIŞMA BELLEĞİ PERFORMANSINDAKİ ETKİSİ Filiz Gözenman
15:50 - 16:10	NE ZAMAN BİR ŞARTLI UYARAN ŞARTSIZ UYARAN GİBİ DAVRANIR? Falih Köksal
16:10 - 16:30	BİLGİSAYAR TEMELLİ DAVRANIŞSAL DENEYLERİN TASARIMINDA YAŞANAN ZAMANLAMA SORUNLARINA GENEL BİR BAKIŞ Osman İyilikçi

KAPANIŞ OTURUMU 16:30 - 18:00

TÜRKİYE'DE BİLİŞSEL PSİKOLOJİNİN SORUNLARI VE GELECEĞİ

İÇİNDEKİLER

SEMPOZYUM PROGRAMI - GÜNLÜK.....	4
14 EYLÜL 2017, PERŞEMBE.....	4
15 EYLÜL 2017, CUMA.....	5
İÇİNDEKİLER.....	6
KOLLEKTİF BELLEK VE KOLLEKTİF HATIRLAMA SÜREÇLERİ.....	9
TOPLUMSAL OLAYLARIN BELLEK İZLERİ: NELERİ HATIRLIYORUZ, NELER UNUTULUYOR?.....	9
GÖRSEL İMGELEM VE OTOBİYOGRAFİK BELLEK.....	10
ÖZET TEMSİLLERİN DAĞILIM GRAFİKLERİNİN İŞLENMESİNDEKİ ROLÜ.....	10
YÜZ İFADELERİ DUYGULARIN AYNASI MIDIR?.....	11
GÖRSEL LOKALİZASYON GÖREVİNDE DUYGUSAL VE MEKÂNSAL İŞARETLEME ETKİLERİ.....	11
TAŞIT DİNAMİKLERİNİN YAKLAŞMA HIZININ KONTROLÜNDE KULLANILAN OPTİK DEĞİŞKENLER VE KONTROL STRATEJİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	12
KATEGORİK ALGIDA İŞLEME DÜZEYİNİN ROLÜ.....	13
BAĞLAMIN KONTRAST ALGISINA ETKİSİ.....	13
FARKLI OLAN DİĞERLERİ! PSİKOLOJİ VE MÜHENDİSLİK ÖĞRENCİLERİNİN MEKÂNA DAİR BİLGİYİ İŞLEYİŞLERİ VE UZAMSAL TEST PERFORMANSLARI.....	14
2016 – 2017 ARASI MÜZİK BİLİŞSEL ÇALIŞMALARIMIZ HAKKINDA GENEL SUNUM.....	14
TÜRKÇE SÖZCÜKLER İÇİN SPESİFİK DUYGU NORMLARI GELİŞTİRME ÇALIŞMASI.....	16
TÜRKÇE KELİMELERİN SERBEST ÇAĞRIŞIM NORMLARI ÜZERİNE GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI.....	17
DİL VE DÜŞÜNCE ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	17
TÜMEVARIMSAL AKIL YÜRÜTMEDE HATA OLASILIĞI VE BELİRSİZLİK.....	18
İLK ATAK İLAÇ KULLANMAMIŞ PSİKOZ HASTALARINDA UYKU VE BİLİŞSEL SÜREÇLERİN İNCELENMESİ.....	19
BİPOLAR HASTALARDA İŞİTSEL-GÖRSEL KONUŞMA ALGISI.....	19
İŞİTSEL SÖZEL ÖĞRENME TESTİ PUANLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞİŞİMİ.....	20
DEHB BİR NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUK MUDUR?.....	21
NÖROPSİKOLOJİK VE NÖROBİYOLOJİK YÖNLERİYLE BİLME-HİSSİ: GELİŞİMSEL VE KLİNİK BULGULAR.....	22
İLERLEYEN YAŞLA BİRLİKTE DUYGU İÇERİKLİ KELİMELER İÇİN TANIMA BELLEĞİ.....	22
KAYNAK BELLEĞİNDE KİŞİLER ARASI FARKLILIKLAR.....	23

DENEYİMLER Mİ, İNANÇLAR MI? ALGISAL AKICILIK BULGUSUNUN ALTINDA YATAN MEKANİZMALARIN KARŞILAŞTIRILMASI.....	24
MANZARA TANIMADA DİKKATİN ETKİSİ	25
UYARICILARIN BOYUTLARININ FARKLI ZAMANLARDA SUNULMASI (SOA) DEĞİŞİMLEMESİ UYARICI DÜZEYİ UYUMLULUK ORANI ETKİSİNİ RESİM-KELİME DOĞRULAMA GÖREVİNDE DE DEĞİŞTİRİR Mİ?	25
YÜZ NAKLİ OPERASYONLARI YÜZ ALGISINI ANLAMAMIZA YARDIMCI OLABİLİR Mİ?	26
MESİAL TEMPORAL LOB EPİLEPSİ TANILI HASTALARIN OPERASYON ÖNCESİ VE SONRASI NÖROPSİKOLOJİK DEĞERLENDİRME BULGULARINA DAİR BİR ÖN ÇALIŞMA.....	27
KELİME ÖZELLİKLERİNİN İPUÇLU HATIRLAMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	28
EKSOJEN GERİ İŞARETLEME OKLARININ ÇALIŞMA BELLEĞİ PERFORMANSINDAKİ ETKİSİ.....	29
NE ZAMAN BİR ŞARTLI UYARAN ŞARTSIZ UYARAN GİBİ DAVRANIR?	29
BİLGİSAYAR TEMELLİ DAVRANIŞSAL DENEYLERİN TASARIMINDA YAŞANAN ZAMANLAMA SORUNLARINA GENEL BİR BAKIŞ.....	30
POSTER SUNUMLARI	31

KOLLEKTİF BELLEK VE KOLLEKTİF HATIRLAMA SÜREÇLERİ

Ali İ. Tekcan ve Ayşecan Boduroğlu

Boğaziçi Üniversitesi

Ağırlıklı olarak sosyoloji, antropoloji, tarih ve benzeri sosyal bilimlerin ilgisine mazhar olan *kollektif bellek* konusu, bilişsel psikolojinin gündemine ancak son onyıllarda girebilmiştir. Bu çerçevedeki çalışmalar bir yandan bellek psikolojisi açısından kollektif belleğin nasıl kavramsallaştırılması gerektiği konusunda yol çizmeye çalışırken (Hirst & Manier, 2008; Wertsch & Roediger, 2008), bir yandan da bilişsel psikoloji yöntemlerini kullanarak kollektif belleğe ilişkin bulgular ortaya koymaya başlamıştır (örn., Zaromb et al., 2014; Tekcan, Boduroğlu, Mutlutürk, & Aktan Erciyes, baskıda).

Bu konuşmada, Türkiye'nin kollektif belleğini oluşturan en önemli olaylar ile farklı duygusal yükü olan (örn., en sevindirici, en gurur verici) olayları belirlemeye yönelik çalışmalarımızın bulgularını aktararak, bu bulgular çerçevesinde toplumsal olayları hatırlama mekanizmalarını, kollektif belleğin zaman içinde – özellikle, meydana gelen önemli yeni olayların ardından – nasıl değiştiğini ve bu değişimde kimliğe ilişkin değişkenlerin rolünü değerlendireceğiz.

TOPLUMSAL OLAYLARIN BELLEK İZLERİ: NELERİ HATIRLIYORUZ, NELER UNUTULUYOR?

Sezin Öner ve Sami Gülgöz

Koç Üniversitesi

Toplumsal bellek bağlamında yapılan çalışmalar, toplumsal olayların hatırlanmasının kişisel anılar ile benzer özellikler gösterdiğini göstermiş ve toplumsal olaylara dair bellek süreçleri özellikle son yıllarda otobiyografik bellek çerçevesinde incelenmiştir. Toplumsal belleğin, olayların gerçekleştiği toplumun dinamikleri ile oldukça ilişkili olduğunu düşünerek, bu çalışmada Türkiye'de gerçekleşen olaylardan nelerin daha sık hatırlandığını ve bu olaylara dair bellek özelliklerini inceledik. Online olarak veri topladığımız bu çalışmaya 1800 kişi katıldı. Katılımcılara önce Türkiye'de gerçekleşmiş en önemli 6 olay soruldu ve ardından bu olaylara dair önem, heyecanlanma, imgelem gibi bellek özelliklerinin değerlendirilmesi istendi. En sık hatırlanan olayların yaş, cinsiyet gibi değişkenlerden bağımsız olarak Gezi Parkı olayları ile 15 Temmuz darbe girişimi olduğu görüldü. Toplumsal önem ve bireyin olaya etkin katılımının hatırlanma sıklığını belirleyen temel yordayıcı olduğu ve olay belirginliğinin bu ilişkide aracı rol üstlendiği görülmüştür. Bulgular, güncel toplumsal dinamikler de göz önünde alınarak detaylı olarak tartışılacaktır.

GÖRSEL İMGELEM VE OTOBİYOGRAFİK BELLEK

Çağla Aydın

Sabancı Üniversitesi

Kuramsal tartışmalarda da deneysel bulguların tutarlı sonuçlarına dayanan çıkarımlarda da görsel imgelem (imagery) otobiyografik belleğin önemli yapıtaşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Fakat görsel imgelemde bireysel farklılıkların otobiyografik belleğe nasıl yansıdığı sorusunu inceleyen çalışmalarından gelen sonuçlar devamlılık içeren bir hikâye yansıtmamaktadır. Bu alandaki çelişen bulgulara neden olarak, görsel imgelemin araştırmacılar tarafından tekil bir kavram olarak ele alınması gösterilmiştir. Halbuki, birden fazla görsel imgelem çeşidi bulunduğu üzerinde yakın zamanda literatürde fikir birliğine varılmıştır.

Bu çalışmada, iki farklı görsel imgelem türünün; yani, nesne ve uzamsal imgelem türlerinin (object imagery-spatial imagery) otobiyografik hatırlamaya ve düşünmeye olan katkıları incelenmektedir. Sonuçlar, nesne türü imgelemin daha çok hatırlamanın fenomenolojisine katkıda bulunduğunu gösterirken; uzamsal imgelemin detayları geri çağırma aşamasında etkili olduğunu göstermiştir. Otobiyografik hatırlamanın çeşitli süreçleri ile görsel imgelem ilişkisi tartışılacak, sunum, bu alanda yürüttüğümüz diğer araştırmaların kısa tanımları ile bitecektir.

ÖZET TEMSİLLERİN DAĞILIM GRAFİKLERİNİN İŞLENMESİNDEKİ ROLÜ

Ayşecan Boduroğlu

Boğaziçi Üniversitesi

Son senelerde yürütülmekte olan çalışmalar görsel sistemin karşılaştığı uyaranların temel özelliklerini hızlıca, kolay ve doğru bir şekilde temsil edebildiğini göstermiştir. Görsel özet temsiller (ensemble representations) ya da istatistiki özet temsiller (statistical summary representations) adı verilen bu ilk aşama temsilleri, bireysel nesne temsillerini desteklemek için olduğu kadar görsel sahnelerin özetinin çıkarılmasını ve bu sahnelerin anlamsal özünün (gist) belirlenmesi için de kritik rol oynar (Alvarez, 2011). Daha önceki senelerde yürüttüğümüz araştırmalar görsel özet temsillerin uyaran setindeki uç değerlerin belirlenmesi ve bu nesnelerin daha detaylıca incelenip kodlanmasını da sağladığını göstermiştir (Yıldırım & Boduroğlu, revizyon aşamasında). Biz bu bulgulardan yola çıkarak, özet temsillerin dağılım grafiklerinde sunulan bilgilerin işlenişi ve hatırlanışı üzerine etkilerini; dağılım grafiklerindeki uç değerlerinin uyum çizgilerinin (best-fit) belirlenmesi ve hatırlanması üzerindeki etkilerini ve bu etkilerin dağılım grafiklerinde betimlenen konularla nasıl etkileşime girdiğini araştırmaktayız. Bu sunum sürecinde erken görsel sistemin işleyişine dair bulguların daha karmaşık veri görsellerinin işleyişine dair nasıl ipuçları sağladığını yukarıda özetlenen araştırmaların bulguları çerçevesinde tartışacağız.

YÜZ İFADELERİ DUYGULARIN AYNASI MIDIR?

Sonia Amado

Ege Üniversitesi

Yüz ifadelerinden kişinin içsel durumu hakkında bilgi edinme çabaları son yıllarda sadece psikoloji biliminin değil, robotik, güvenlik, kozmetik, bilgisayar yazılım tasarımı, animasyon gibi alanlarının üzerinde çalıştığı bir konu olmuştur. Ancak yüz ifadelerinin kişinin içsel durumunu, duygularını, niyetlerini ne kadar doğrulukla yansıttığı, ifadeleri algılayan kişinin bunları ne kadar doğru tanıdığı ve yorumladığı, giderek bilişsel psikoloji alanında tartışılan bir konu haline gelmiştir. Bu sunumda yüz ifadelerinin duyguyu göstermenin dışında algı hassasiyetini arttırmadaki işlevleri ve özellikle bağlamın duygu ifadesindeki önemi tartışılacaktır. Bağlamın farkındalısız bir süreçle duygu tanıma sürecine katılıp katılmadığını belirlemek, bağlamın etkisinin duygular arası farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yürütülen iki deneysel çalışma kısaca tanıtılacaktır. Bu çalışmalarda öfke, tikslenme, üzüntü ve nötr ifade eden yüzler ve vücutlar, katılımcılara uyumlu veya uyumsuz olarak eşleştirilerek sunulmuş ve yüzlerdeki duygunun sınıflandırılması veya tespit edilmesi istenmiştir. Elde edilen bulgular, vücut duruşunun farkındalısız bir süreçle duygu tanıma sürecini etkilediğine ilişkin ipuçları içermektedir. Araştırma ve literatür bulguları ışığında, duygu uyandırma, duygu tanıma ve duygunun saptanmasında statik duygusal yüz ifadelerinin kullanılmasına ilişkin yöntemsel sorunlar tartışılacaktır.

GÖRSEL LOKALİZASYON GÖREVİNDE DUYGUSAL VE MEKÂNSAL İŞARETLEME ETKİLERİ

Ahu Gökçe

Kadir Has Üniversitesi

Mekânsal dikkat süreçlerinin görsel tarama görevlerinde rol oynadığı bilinmektedir (Posner, 1980; Treisman & Gelade, 1980). Ayrıca, literatürdeki çalışmalar duygusal olumluluk ve heyecan düzeyleri ile mekânsal dikkat arasında bir ilişki olduğunu göstermiştir (Vogt ve ark, 2008; Hur ve ark., 2016).

Bu çalışmada farklı işaretleme (*cueing*) etkileri (duygusal, mekânsal, nötr) ve işaret geçerlilik (*cueing validity*) faktörlerinin görsel lokalizasyon görev performansına etkileri incelenmiştir. Duygusal ve nötr işaretleme koşulları için IAPS veritabanından seçilen pozitif yüklü ve yüksüz resimler işaretleme uyarısı olarak kullanılırken mekânsal işaretleme için kırmızı, kare bir uyarı gösterilmiştir. İşaret geçerliliği, işaretleme uyarısı ile hedef olan uyarının ("X") aynı görsel alanda sunulması ile elde edilmiştir. İşaretleme uyarısı ile hedef uyarının aynı görsel alanda sunulması (örn: sağ-sağ) geçerli deneme, farklı alanlarda sunulması (örn: sol-sağ) ise geçersiz deneme olarak tanımlanmıştır. Deney blokları arasında geçerlilik oranı farklı değerler almıştır (% 20/50/80 geçerlilik). Tüm faktörler blok-bazlı sunulmuştur ve deney bloklarının sıralaması rastlantısal olacak şekilde tasarlanmıştır.

İşaretleme etkisi, geçerli olan ve olmayan denemelerin tepki sürelerinin farkından hesaplanmıştır. Sonuçlar hem farklı işaretleme etkilerinin hem de farklı işaret geçerlilik faktörlerinin anlamlı etkilerini göstermektedir. Nötr-mekânsal işaretleme ile duygusal-mekânsal işaretleme etkileri arasında anlamlı fark gözlenmiştir. Ayrıca, duygusal ve mekânsal işaretleme etkileri işaret geçerliliği ile paralellik göstermiştir, yani katılımcılar işaretlemenin geçerliliği arttıkça bu kolaylaştırıcı etkiden daha çok faydalanmışlardır. Bulgular mekânsal dikkat süreçlerinin duygu ile ilişkisini göstermektedir.

TAŞIT DİNAMİKLERİNİN YAKLAŞMA HIZININ KONTROLÜNDE KULLANILAN OPTİK DEĞİŞKENLER VE KONTROL STRATEJİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ*

Didem Kadıhasanoğlu

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Çarpmadan, yumuşak temas kurmak amacıyla nesnelere yaklaşmak olarak tanımlanan yaklaşma hızının görsel kontrolü günlük hayatımızda sıklıkla karşılaştığımız ve çoğu zaman başarı ile çözdüğümüz bir problemdir. Bu çalışmanın amacı, "seyir halindeyken yol üzerindeki bir engele çarpmadan yavaşlayarak durma" görevi bağlamında, frenleme sistemi gibi taşıt dinamiklerinin, yaklaşma hızının kontrolünde kullanılan optik değişkenler ve kontrol stratejileri üzerindeki etkisini incelemektir. Böyle bir görev verildiğinde insanlar iki tür davranış gösterirler: (1) dürtüsel kontrol ve (2) kesintisiz kontrol (Yılmaz ve Warren, 1995). Lineer bir frenleme fonksiyonunun kullanıldığı bir önceki çalışmamız, dürtüsel kontrol davranışının sabit tau stratejisi (Bingham, 1995), kesintisiz kontrol davranışının ise oransal değişim kontrolü (Anderson ve Bingham, 2010; 2011) kullanılarak gerçekleştirildiğini göstermiştir (Kadıhasanoğlu ve diğer., değerlendiriliyor).

Bu çalışmanın amacı, lineer olmayan bir frenleme fonksiyonunun dürtüsel kontrol ve kesintisiz kontrol davranışlarının altında yatan kontrol stratejilerini nasıl etkilediğini incelemektir. Katılımcılar, bilgisayar ekranında simüle edilen üç boyutlu bir çevre içinde, belirli uzaklıklarda nesneler görmüşlerdir. Katılımcılardan, bu nesnelere çarpmadan durmaları istenmiştir. Katılımcılar hızlarını, bilgisayara bağlı bir kumanda kolunu fren gibi kullanarak kontrol etmişlerdir. Dürtüsel kontrol davranışının incelendiği Deney 1'den elde edilen bulgular, lineer olmayan bir frenleme fonksiyonu kullanıldığı durumda da dürtüsel kontrol davranışının sabit tau stratejisi kullanılarak sergilendiğini destekler niteliktedir. Kadıhasanoğlu ve diğer. (değerlendiriliyor) ile uyumlu olarak, tau optik değişkeni frene basma ve freni bırakma zamanlarının belirlenmesinde kullanılmıştır. Bir başka deyişle, tau belli bir kritik değere yaklaştığında frene basılmıştır. Yine Kadıhasanoğlu ve diğer. (değerlendiriliyor) ile uyumlu olarak, nesneden uzaktayken kullanılan kritik tau değeri yaklaşık 3.5 s iken, nesneye yakinken kullanılan kritik tau değeri yaklaşık 2 s olarak bulunmuştur.

Kesintisiz kontrol davranışının incelendiği Deney 2'den elde edilen veriler, katılımcıların Deney 2'de ağırlıklı olarak dürtüsel kontrol davranışı sergilediklerini göstermiştir. Bir başka deyişle, lineer olmayan bir frenleme fonksiyonu kullanıldığında dürtüsel kontrol davranışını baskılamak mümkün olmamıştır. Katılımcıların dürtüsel kontrol davranışı sergiledikleri denemelerden elde edilen veriler incelendiğinde dürtüsel kontrol davranışının sabit tau stratejisi kullanılarak sergilendiği gözlenmiştir. Deney 1'de olduğu gibi katılımcılar iki farklı kritik tau değeri kullanmışlardır. Nesneden uzaktayken kullanılan tau değeri 3.0 s iken, nesneye yakinken kullanılan tau değeri ise 1.5 s olarak bulunmuştur.

Sonuç olarak, lineer olmayan frenleme fonksiyonunun dürtüsel kontrol davranışını pekiştirdiği ve kesintisiz kontrol davranışının sergilenmesini engellediği tespit edilmiştir.

**Bu çalışma, TÜBİTAK tarafından 114K344 no'lu 3501 Kariyer Geliştirme Projesi kapsamında desteklenmiştir.*

KATEGORİK ALGIDA İŞLEME DÜZEYİNİN ROLÜ

Emre Özgen

Yaşar Üniversitesi

Kategorik algı farklı kategorilerden gelen uyaran çiftlerinin aynı kategori içindekilere kıyasla *eşit uzaklıkta olmalarına rağmen* daha kolay ayırdedilebilmeleri olarak kabul edilir. İlk olarak konuşma algısında gösterilen bu tür etkiler uzun bir süredir renk algısında da çalışılmaktadır. Renk uzayının algısal olarak dilsel kategoriler ile örtüşen gruplar halinde bölünmüş olması bu modalitenin aynı zamanda dilsel görecelik hipotezlerini sınamak için kullanılmasına imkân vermiştir. Ancak bu etkilerin gerçekten kategorik *algı* etkileri olduğu tartışmalıdır. İkili kodlama kuramına göre kategorik algı etkileri alt düzey algısal ayımsamada değil, daha üst düzey, muhtemelen bellek etkilerinin devreye girmesiyle gözlemlenebilir. Algısal değişim kuramı ise kategorizasyonun alt düzey algısal duyarlılıkta değişime yol açabileceğini savunmakta, dolayısıyla kategorik algı etkilerinin alt düzey ayımsama görevlerinde de görülmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Konu üzerine var olan çalışmalar karışık sonuçlar vermiştir. Ben konuşmamda bunun nedeninin yukarıda vurgulanmış olan *eşit uzaklıklar* kavramının sorunlu olmasıyla ilintili olduğunu tartışıp bu nokta iyi kontrol edildiğinde alt-düzye ve üst-düzye görevler arasında kategorik algı açısından bir fark olup olmadığını sıyanan bulgularımızı sunacağım.

BAĞLAMIN KONTRAST ALGISINA ETKİSİ

Hüseyin Boyacı ve Zahide Pamir

Bilkent Üniversitesi

Görsel sistemin, nesne tanıma ve hareket algılama gibi pek çok temel işlevi yerine getirmek için kullandığı en temel özneliliklerden birisi retinada oluşan imgenin içerdiği kontrast bilgisidir. Dolayısıyla görsel uyaranların algılanan kontrastı, sezim ve ayırt etme eşikleri uzun yıllardır yoğun bir şekilde çalışıl gelmiştir. Önceki çalışmalarda çoklukla basit ve soyutlanmış uyaranlar kullanılmış, bağlamın olası etkileri göz ardı edilmiştir. Bu çalışmada ise luminansları aynı olmasına rağmen içinde bulundukları bağlamın etkisiyle açıklıkları farklı algılanan yüzeylere yerleştirilen ızgara örüntülerinin algılanan kontrastı, sezim ve ayırt etme eşikleri araştırılmış, işlevsel manyetik rezonans görüntüleme (iMRG) tekniği kullanılarak ortaya çıkardıkları kortikal aktivasyon incelenmiştir. Sonuçlar pozitif kontrastlı ızgaraların algılanan kontrastlarının daha açık algılanan arkaplanda arttığını, negatif kontrastlı ızgaralarda ise bir değişiklik olmadığını göstermektedir. Buna karşılık, beklenmedik bir şekilde arka planın algılanan açıklığı hem pozitif hem de negatif ızgaraların sezim ve ayırt etme eşiklerini etkilemektedir. Bu sonuçlar kontrastın görünümü ile sezim ve ayırt etme eşiklerinin farklı nöral mekanizmalar tarafından işleniyor olabileceği anlamına gelmektedir. iMRG ile incelediğimizde ise, birincil görsel kortekste (V1) oluşan aktivasyonun ızgaraların sezim ve ayırt etme eşikleri ile daha uyumlu olduğu gözlemlenmektedir. Bu son bulgu, V1 aktivasyonunun eşik değerlerini belirlediği, algılanan kontrastın ise görsel sistemin daha ileri seviyelerinde belirlendiği görüşünü desteklemektedir.

FARKLI OLAN DİĞERLERİ! PSİKOLOJİ VE MÜHENDİSLİK ÖĞRENCİLERİNİN MEKÂNA DAİR BİLGİYİ İŞLEYİŞLERİ VE UZAMSAL TEST PERFORMANSLARI

Reyyan Bilge

İstanbul Şehir Üniversitesi

Mekâna dair ya da uzamsal bilgiyi düşünme, bunu algılama, kodlama, hatırlama ve kullanma konusundaki farklılıkları incelemek için birkaç yol vardır. Uzamsal becerilerimizi ölçtüğü düşünülen Mental Rotasyon (MR) araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir testtir. İnsanların 3 boyutlu anlamsız figürleri zihinlerinde nasıl döndürdüklerini anlamaya çalışılır. Test performansında çıkan farklılıkları açıklarken bireylerin farklı stratejiler kullandıkları; kimilerinin figürleri zihinlerinde **bütünsel** olarak kimilerinin ise **parçalı** çevirdikleri önerilmiştir. Literatürdeki bulgulardan bir tanesi, bu testte iyi performans sergileyenlerin fen-teknoloji-mühendislik-matematik (orijinal kısaltmasıyla STEM) alanlarında daha başarılı oldukları ve meslek seçimlerinde bu alanlara yöneldikleridir. Bununla beraber geniş mekânı algılama ve zihinde bu bilgiyi temsil etmede de bireysel farklılıklar bulunmuş; bazı kişiler herhangi bir mekânı düşünürken zihinlerine **kuşbakışı** görüntü (harita gibi) gelirken, bazıları aynı mekânı içinde yürüyormuşçasına önemli **işaretler** üzerinden düşünür. Bahsedilen bilgilere dayanarak, üniversitede farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin MR performansında farklılıklar olabileceği ve bu farklılıkların uzamsal ve mekâna dair işleyişle ilintili olduğu varsayılmaktadır. İstanbul Şehir Üniversitesi'nde tüm bölümlerin almak zorunda olduğu ortak derslerden 134 öğrenci Bilişsel Psikoloji Laboratuvarı'ndaki deneye katılarak MR testini yapmış, arkasından da mekâna dair düşünce tarzlarını ve bilgi işleyişlerini daha iyi irdeleyebilmek için anketler doldurmuşlardır. Bu araştırmada özgün olarak, 3 boyutlu figürler hem orijinal MR uyaranları gibi (bütün) hem de kesik şekilleriyle katılımcılara sunulmuştur. Bu modifikasyonun amacı; bireylerin MR testinde kullandıkları strateji farklılıklarını daha belirgin hale getirmektir. Öğrenciler sosyal bilimler, mühendislik ve diğer kategorilerine ayrıldıklarında MR performanslarında farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca bir mekânı kuşbakışı ve işaret şekliyle temsil edenlerin performansında da farklılıklar gözlenmiş, bu farklar öğrencilerin meslekleriyle etkileşime geçmiştir. Mekânâ dair bilgiyi düşünme tarzıyla, uzamsal problemleri çözme stratejileri arasındaki ilinti ve bunun kişinin eğitimiyle etkileşimini göstermek literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

2016 – 2017 ARASI MÜZİK BİLİŞSEL ÇALIŞMALARIMIZ HAKKINDA GENEL SUNUM

Esra Mungan

Boğaziçi Üniversitesi

Sunumumda birbirinden farklı çalışmalar aktaracağım için ortak giriş-yöntem-sonuç gibi bir bildiri özeti yerine anlatacağım araştırmaların ana başlıklarını ve temel bulgularını yazmakla yetineceğim.

1. Çalışma - Perde Temsilinin İzinde: Müzikal Bağlamın Perde Algısı Üzerindeki Etkisi

Bu çalışmada müzik eğitimi olan ve olmayan katılımcılar, Batı müziği veya makam müziği bağlamında sunulan bir notanın frekans sapmasını ne derecede farkedebildikleri incelendi.

- Katılımcıların Batı müzik sisteminde veya makam sisteminde bestelenmiş melodileri dinleyip melodinin sonundaki notanın müzikal bağlamı içinde karar veya 'kararsız' bir nota olmasına bağlı olarak perdedeki sapmayı ne derece saptayabildikleri incelendi.
- Marmel, Tillman, ve Dowling (2008) müzik eğitimi açısından homojen olmayan bir grupta Batı müzik sisteminde bestelenen eserlerde yanlışlık etkisi tespit etmiş, bu etkiyi çıkardıktan sonra ise katılımcıların karar notası işlevindeki perdelerde sapmaları daha iyi farkettilerini bulmuştu. Biz çalışmamızda birkaç değişiklik ve eklemeye Marmel ve arkadaşlarının deneyinin tekrarını yaptık ve bir psikofizik modül ekledik. Sonuçlar hem Batı hem makam sistemli melodilerde, hem müzisyen hem müzisyen olmayanların 'kararsız' notalarda perde sapmalarını daha iyi farkettilerini gösterdi. Bulgularımızda herhangi bir yanlışlık etkisi çıkmadı. Ayrıca pesleşen sapmaların tizleşen sapmalardan daha iyi tespit edildiğini gördük ki bu Marmel ve arkadaşları tarafından da bulunmuştu. Bu ilginç asimetriyi psikofizik modülümüzde de replike ettik.
- Bulguları beklenti temelli modeller çerçevesinde değerlendireceğiz.

2. Çalışma - Ritmik Temsilin İzinde: Ritmik Gruplamada Kültürlenme ve Eğitimin Etkisi

Bu çalışmada müzik eğitimi olan ve olmayan katılımcıların, eşit vurgulu ve eşit süreli vuruş dizilimlerinde (örn. 5/8'lik) kültürlendikleri ritmik gruplamaların etkisi altında (örn. 2+3 veya 3+2 sekizlik gruplaması) kimi vuruş aralığında uygulanan zamansal sapmaları tespit etme hassasiyetleri incelendi. Bu incelemede, kişinin ritim deneyimi ve bilgisine bağlı olarak, XXXOOO paradigmasında tanık olduğumuz gibi, grup içi sapmalara kıyasla (örn. XX XOOO) gruplararası sapmalar (örn. XXX OOO) daha sıklıkla ıskalanıp ıskalanmadıklarına bakılacak.

- Katılımcılar dinledikleri her 5'li veya 6'lı vuruş diziliminden sonra dizilimin herhangi bir yerinde bir zamansal sapmanın gerçekleşip gerçekleşmediğini belirtmeleri gerekiyordu. Bongo tınılı 5/8 ve 6/8'lik vuruşlar 120 bpm ile ve vuruşlar arası zamansal sapmalar +/-0, 20, 25, 30, 35, 40, 45 msn olarak rastgelemsi sırayla sunuldu.
- Müzik eğitimi olmayan katılımcılardan gelen ilk bulgular perde sapma tespiti deneyimizdekine benzer şekilde yine ilginç bir pozitif-negatif asimetrisi gösterdi: Kısılma yönündeki zamansal sapmalar uzama yönündekilerden daha iyi tespit edildi.
- Araştırmamızın amaçlarından biri, bu tarz bir metodolojiyle ince ritmik gruplama temsillerinin varlığına dair empirik ipucu bulmak.

3. Çalışma - Kısa Vadeli Müzik Belleğinde Nota Sekanslarındaki Yapısal Özelliklerin Etkisi

Bu çalışmada; Taylor ve Pembroke'un 1983'de --Ortmann'ın 1933'deki çalışmasını revize ederek yürütüp buldukları-- sonuçları daha kontrollü bir deney düzeneği ile değerlendirmeyi hedefledik. Genel olarak birkaç istisnai çalışmanın dışında (örn, Dowling, 1973; Dowling, 1991; Dowling, Kwak, ve Andrews, 1995) müzik konturu (perdelerin iniş-çıkış seyri) ve nota aralığı gibi uyarana içkin yapısal özellikler yeterince incelenmedi oysa kısa vadeli bellekte bu özelliklerin etkisi bize uzun vadeli müzik belleği konusunda da ipuçları verecektir.

- Müzik eğitimi olmayan katılımcılarımız 158 farklı 5-nota dizileri dinledi. Diziler melodi seyrindeki yön değişiklikleri, nota aralıkları ve nota tekrarı bazında farklılaşan uyaranlardı. Her diziden sonra katılımcılara 2-seçenekli bir tanıma testi verildi. Yanlış seçenek, hedef uyaranla dizilim içinde melodik seyri bozmayan 1 yarım veya tam nota değişimi dışında tümüyle aynıydı. Deney 1’de her diziden sonraki ve testten önceki 1,5 saniyelik boşlukta anlamsız işitsel heceler işitildi, Deney 2’de ise dizi ile test arasında sessizlik vardı.
- Katılımcılar her iki deneyde şans performansının üstünde başarı gösterdi. Deney 2’de beşinci notalardaki bir değişiklik tüm diğer yerlerdeki değişiklikten daha iyi tespit edildi ve yine Deney 2’de seyir değişikliğinin olmadığı yerlerdeki yarım veya 1 nota değişikliği daha iyi tespit edildi. Öte yandan seyir değişikliği sayısı kısa vadeli bellek performansını her iki deneyde de etkilemedi.
- Bulgularımıza dayanarak, Taylor ve Pembrook’un farklı bulgularının büyük olasılıkla uyaranlarında bulunan kimi kontrol edilmemiş faktörlerden kaynaklandığını ve bu çalışmayla literatürde referans verilen o bulguların ihtiyatla karşılanması gerektiğini düşünüyoruz. Öte yandan müzikte motifler, hele de popüler müzikte, birçok zaman yalnızca 5-6 notadan oluştuğunu düşündüğümüzde, motif hatırlanabilirliğine dair ipuçlarının da bu tarz çalışmalarla daha titiz ve etraflıca çalışılması gerektiğini düşünüyoruz.

TÜRKÇE SÖZCÜKLER İÇİN SPESİFİK DUYGU NORMLARI GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Aycan Kapucu¹, Aslı Kılıç², Yıldız Özkılıç Kartal¹, Bengisu Sarıbaz¹

¹Ege Üniversitesi

²Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Bu çalışmanın amacı algı, dikkat, bellek, sosyal muhakeme ve duygu alanlarında yapılan araştırmalarda sıklıkla kullanılan duygu içerikli sözcüklerden oluşan bir uyaran setinin ülkemiz kültür ve diline uygun olarak oluşturulup norm çalışmalarının yürütülmesidir. Bu çalışma kapsamında önce literatürde en sık kullanılan veritabanı olan “İngilizce Sözcükler için Duygusal Normlar Seti” (ANEW; Bradley ve Lang, 1999) sözcüklerinin Türkçe’ye çevirisi yapılmış ve bu set yeni sözcüklerle zenginleştirilmiştir. Daha sonra ise elde edilen 2031 Türkçe sözcük uyarıcılık ve değerlik boyutları ile beş spesifik duygu kategorisi (mutluluk, üzüntü, tikslenme, kızgınlık, korku) açısından 1685 kişiden oluşan geniş bir örneklem tarafından değerlendirilmiştir. ANEW ve diğer dillerdeki benzer veritabanları ile uyumlu olarak duygunun (pozitif veya negatif) değerlik düzeyi arttıkça uyarıcılığın da arttığı bulunmuştur. Spesifik duygular açısından ise mutluluk puanlarının diğer duygu kategorileri puanlarıyla negatif korelasyonlar gösterdiği ve mutluluk dışındaki negatif duygu kategorilerinin kendi aralarında pozitif korelasyonlar gösterdiği bulunmuştur. Geliştirilen uyaran setine ilişkin elde edilen norm ve dereceleme değerlerinin, duygu ve biliş çalışmalarında kullanılmak araştırmacıların hizmetine sunulması planlanmaktadır.

TÜRKÇE KELİMELERİN SERBEST ÇAĞRIŞIM NORMLARI ÜZERİNE GÜVENİRLİK VE GEÇERLİK ÇALIŞMASI

Ümit Akırmak¹ ve Mehmet Altan Orhon²

¹*Bilgi Üniversitesi*

²*University of Washington Information School*

Kelimelerin çağrışım yapıları, kelimeler üzerine işlem yapılan durumsal görevlerde performansı etkilemektedir (Nelson, Dyrda, & Goodmon, 2005). Serbest çağrışım yöntemi kullanılarak kelimelerin anlamca güçlü olarak bağlı olduğu diğer kelimeler belirlenip kelimelerin çağrışım yapılarının anlamsal bellekteki organizasyonuna dair bilgiler elde edilebilir. Türkçe kelimelerin çağrışım normları Tekcan ve Göz (2005) tarafından toplanmış olsa da bu bulguların güvenilirliği ve geçerliği özel olarak test edilmemiştir. Bu araştırmanın amacı var olan serbest çağrışım norm bulgularının güvenilirlik ve geçerliğini belirlemektir. Güvenirliği ölçmek için yapılan birinci çalışmada, var olan normlardan 100 kelime seçilmiş ve bu kelimelerin uyandırdığı çağrışımlar hem klasik kalem-kâğıt yöntemiyle hem de çevrimiçi olarak toplanılmıştır. Veriler çağrışım gücü, çağrışım seti büyüklüğü ve çağrışımın heterojenliği değerleri üzerinden karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular normatif verilerin yüksek güvenirliliğe sahip olduğunu göstermiştir. İkinci çalışma, var olan normların yordama geçerliğini ipucu ile hatırlama yönteminin kullanıldığı deneysel bir desende sınamıştır. İpucu kelimelerinin çağrışım seti büyüklüğü ve çağrışım gücü değerleri değişimlenerek doğru hatırlama oranına etkileri incelenmiştir. Literatürdeki beklentiler çerçevesinde çağrışım gücü değerleri yüksek ipuçları düşük olanlara göre daha iyi bellek performansı ile sonuçlanmış ancak ipucu çağrışım setinin büyüklüğü beklenen etkiyi göstermemiştir. Bulgular, çağrışım normlarının büyük oranda güvenilir ve geçerli olduğunu göstermekle beraber normatif verilerdeki eksikliklerin ilave norm çalışmaları ile giderilmesi gerektiğinin önemine işaret etmektedir.

DİL VE DÜŞÜNCE ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tilbe Göksun

Koç Üniversitesi

Dil ile düşünce arasındaki ilişkinin yönü ve etkisi dilbilimcilerden, filozoflara, bilişsel psikologlara uzanan geniş bir yelpazede tartışılmakta ve araştırılmaktadır. Bu konuşmada dil ve düşünce arasındaki ilişkiye eylem/olay algısı temelinde bakılacaktır. Eylemleri/olayları anlatmak için ilişkisel kelime grubu dediğimiz fiil ve ilgeç gibi sözcükleri kullanırız. İlişkisel kelimelerin kullanımı diller arasında farklılık göstermektedir. Buna ek olarak dil ve düşünce arasındaki ilişki sadece sözel değil, sözel olmayan dil ile de araştırılmaktadır. Sözel olmayan dilin bir kullanımı düşüncenin jest dediğimiz çeşitli el hareketleri ile anlatılmasıdır. Bu konuşmada eylem algısının sözel ve sözel olmayan dilde nasıl ifade edildiğini araştırarak iki ana çalışmadan bahsedilecektir.

Birinci çalışmada Farsça, İngilizce ve Türkçe konuşan yetişkinlerin eylemleri nasıl anlattığı ve sözel olmayan dilin kelime kullanımlarından nasıl etkilendiğine bakılmıştır. Anadil olarak bu dilleri konuşan kişilere dillerin farklı kodladığı eylemler gösterilmiş (örneğin, ağaca tırmanmak, bankın üzerinden atlamak gibi) ve her bir eylemden sonra kişinin videoda ne yapıldığını anlatmaları istenmiştir. Kişilerin doğal olarak ellerini nasıl kullanacaklarına bakıldığı için, el

kullanımı ile ilgili bir şey söylenmemiştir. Sonuçlar, sözel dilde kişilerin kendi dil kuralları içinde eylemleri ifade etseler bile jest kullanımının farklı dil konuşan kişilerde benzer olduğunu göstermektedir. Bu da jestlerin dil ile sıkı bağlantısı olduğunu öneren teorileri desteklemektedir (Akhavan, Nozari, & Göksun, 2017, Karaduman ve arkadaşları, 2015).

İkinci çalışmada beyin hasarlı hastaların aynı tür eylemleri anlatmasına bakılmıştır. Burada iki temel soru sorulmaktadır: (1) Dildeki konuşma problemi kavramsal olarak eylem algısını nasıl etkiler? (2) Dildeki problemleri hastalar jestlerle telafi ya da ifade edebilir mi ve bu beynin hangi spesifik bölümüyle ilişkilidir? Çalışmalar hem İngilizce hem de Farsça konuşan kişilerle yapılmıştır. Bulgular sol beyin hasarı olan hastaların kontrol grubuna ve sağ beyin hasarı olan hastalara göre 'aşağıda, yukarıda, üstünden geçiyor' gibi ilişkisel kelimeleri kullanmakta zorlandıklarını ve bu zorlanmalarını jestlerle telafi ettiklerini göstermiştir. Ancak Voksel-Lezyon Semptom Eşlemesi (VLSM) yöntemi kullanarak yapılan analize göre frontal bölgede meydana gelen hasarların kavramsal düşünmeyi etkilediğini ve bundan dolayı jest kullanımı ile eylemleri ifade etmediğini göstermektedir (Akhavan, Göksun, & Nozari, 2017, Göksun ve arkadaşları, 2013; 2015).

Bu çalışmaların sonuçları eylem/olay algısının sözel ve sözel olmayan dilde ifade edilmesine ışık tuttuğu gibi, dil ve düşünce arasındaki ilişkinin de boyutları üzerine bizi aydınlatmaktadır. Ayrıca jestlerin farklı rolleri üzerinde de durmaktadır; hastaların düşünce ya da kavramsal sisteminde problem olmadığı durumlarda, kendilerini ifade etmelerine yardım etmektedir.

TÜMEVARIMSAL AKIL YÜRÜTMEDE HATA OLASILIĞI VE BELİRSİZLİK

M. Emrah Aktunç

Özyeğin Üniversitesi

Bilişsel psikolojinin hem düşünme hem de bilimsel biliş alanlarının önemli konularından olan tümevarımsal çıkarım üzerine üç deney anlatılacaktır. Amacın bir kuralı keşfetmek olduğu 2-4-6 problemi, bu alanda en çok çalışılmış ve değişik versiyonları geliştirilmiş paradigmalardan biridir. Buradaki deneylerde, insanların tümevarımsal problemleri çözerken kullandıkları stratejiler ve hata olasılığı ve belirsizlik sorunlarıyla nasıl başa çıktıkları 2-4-6 probleminin araştırmacı tarafından geliştirilmiş üç farklı versiyonu kullanılarak araştırılmıştır. Bu paradigma aynı zamanda bilimsel çıkarım ve hipotez testlerinin de bir modeli olarak kabul edilir. Dolayısıyla bu deneylerin sonuçları hem sıradan insanların hem de bilimcilerin tümevarımsal akıl yürütme mekanizmaları ve bilim felsefesi bağlamlarında yorumlanacaktır.

İLK ATAK İLAÇ KULLANMAMIŞ PSİKOZ HASTALARINDA UYKU VE BİLİŞSEL SÜREÇLERİN İNCELENMESİ

Nakşidil Torun Yazıhan¹, Sinan Yetkin¹, Emrah Kızılay¹, Eyup S. Akarsu²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi

²Ankara Üniversitesi

Şizofrenide uykunun mikro ve makro yapısında bozulmalar olduğuna dair pek çok bulgu vardır. Ancak bulgular, hastalığın heterojen olması, ilaç etkisi, hastalık süresi, yaş gibi pek çok karıştırıcı değişken sebebiyle tutarlı değildir. Alanyazında ilk atak ilaç kullanmamış psikoz hastaları ile yapılmış çok az sayıda araştırma vardır. Bozuklukla ilişkili başlıca özelliklerden bir tanesi de bilişsel alanlarda kaydedilen yetersizliklerdir. Bu bağlamda ilk atak ilaç kullanmayan psikoz hastalarında uyku parametreleri, uyku içiği ve nöropsikolojik testlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma örneklemini 21 ilk atak ilaç kullanmayan psikoz hastası ve yaş, eğitim yılı olarak benzer 21 sağlıklı gönüllü katılımcıdan oluşmuştur. Katılımcıların iki ardıl gece uyku kayıtları alınmış ve 8 adet nöropsikolojik testten oluşan bir batarya uygulanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre uyku latansı ilk atak psikoz hastalarında artmakta, ikinci evre uyku yüzdesi (N2%) azalmakta ve uyku etkinlik indeksi azalma eğilimi göstermektedir. Dikkat; bilgi işleme hızı; yürütücü işlevler; öğrenme bellek süreçlerine duyarlı tüm testlerde hastaların daha düşük puan alması ilk atak hastalarda, hastalığın başlangıcından itibaren global bir yıkım olduğu fikrini desteklemektedir.

Hastaları negatif belirtileri önde ve pozitif belirtileri önde olanlar şeklinde ayırdığımızda ise negatif belirtileri önde olan grupta yüzeysel olan birinci evre uyku yüzdesi (N1%) artmakta; derin olan üçüncü evre uyku yüzdesi (N3%) azalmaktadır. Pozitif belirtilerin artması uyku latansinde ve N2%'sinde azalma olarak yansımaktadır. Test puanlarından da öğrenme ve semantik organizasyon alanlarında negatif belirtileri önde olanlarda daha büyük bir bozulma vardır. Negatif belirtiler arttıkça sözel bellek, öğrenme, zihinsel esneklik, sözel acıcılık, semantik organizasyon test performansı düşmektedir.

İlk atak hastalarda uykuyu başlatma ve sürdürmeye ilişkin sorunlar olduğu görülmüştür. Bulgular, şizofreninin patofizyolojisini anlamak bağlamında umut vericidir. Nöropsikolojik test bulguları negatif belirtileri önde olan grupta daha fazla olmak üzere global bir yetersizliğe işaret etmektedir.

BİPOLAR HASTALARDA İŞİTSEL-GÖRSEL KONUŞMA ALGISI

Doğu Erdener¹ ve Arzu Yordamlı^{1,2}

¹Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs Kampüsü

²Yakın Doğu Üniversitesi

Konuşma algısı sadece işitmekten ibaret olmayıp aynı zamanda görsel bilginin de (konuşma esnasındaki yüz ve ağız hareketleri) işitilen bilgiye entegre edildiği çok yönlü bir süreçtir. Bu çalışma bipolar hastalarda işitsel-görsel konuşma algısı sürecinin nasıl işlediğini ve bu iki bilginin (görsel ve işitsel) nasıl ne derecede entegre edildiğini ilk elden görebilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada üç grup katılımcı yer almıştır: manik fazdaki bipolar hastaları,

depresif fazdaki bipolar hastaları ve kontrol grubu. Genel hipotez, diğer zihin hastalıkları grubundan kişilerle yapılan az sayıdaki çalışmaların ışığında, bipolar hastaların işitsel ve görsel konuşma bilgilerini daha düşük seviyede entegre edecekleri şeklindedir. Bununla birlikte, dikkat mekanizmalarının daha odaklı çalıştığı varsayımı üzerinden manik fazdaki hastaların depresif fazdaki hastalara kıyasla görsel olarak işitsel ve görsel konuşma bilgisini daha sık entegre edecekleri de öngörülmüştür. İşitsel-görsel bilgi entegrasyonunu ölçmek için McGurk illüzyonu paradigması kullanılmıştır. Sonuçlar, gerek hasta ve hasta olmayan grupların gerekse de iki hasta altgrubunun entegrasyon koşulunda birbirlerinden istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaşmadıklarını ortaya koymuştur. Ancak sonuçlar ilginç bir biçimde sadece görsel bilginin sunulduğu “dudak okuma” koşulunda manik grubun depresif gruba kıyasla çok daha fazla iki konuşma bilgisini entegre ettiği gözlemlenmiştir. Elde edilen bu bulgular bir sonraki aşamada hem davranışsal hem de fizyolojik verilerin aynı anda toplandığı çalışmaların yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

İŞİTSEL SÖZEL ÖĞRENME TESTİ PUANLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞİŞİMİ

Elvin Doğutepe

Doğuş Üniversitesi

Giriş. İşitsel Sözel Öğrenme Testi (Auditory Verbal Learning Test: AVLT) öğrenme ve belleği çok yönlü olarak değerlendiren ve alan yazınında sıklıkla kullanılan nöropsikolojik testlerden biridir. Bu testte sözel öğrenme, anlık ve gecikmeli serbest hatırlama, tanıma türü hatırlama, geriye ve ileri doğru bozucu etki, çeldirici etki 22 puan üzerinden ölçülmektedir. Alan yazınının genel bulgusu, sözel becerilerin yaşla değiştiği, cinsiyete göre farklılık gösterdiği, eğitim düzeyinin öğrenme ve belleği etkilediği yolundadır. Mevcut araştırmada bu etkiler ele alınmakta; yaş ve eğitim düzeyi ile cinsiyetin test puanlarında ortaya koyduğu faktör yapıları incelenmektedir. **Yöntem.** Örneklem 20-74 yaş aralığında, eğitimin (5 yıl: 117, 22, 9-12 yıl: 134, 12 yıl ve üstü= 180) düzeylerine dengeli olarak dağılmış olan, tanılanmış herhangi bir psikiyatrik veya nörolojik bozukluğu, düzeltilmemiş görme ve işitme bozukluğu bulunmayan 431 (214 kadın, 217 erkek) sağlıklı katılımcıdan oluşmuştur. Veriler, testi uygulamak için eğitim almış psikologlar tarafından toplanmıştır. **Bulgular.** Çok faktörlü varyans analizi, eğitimin 22 puandan 1'i, cinsiyetin 12'si, yaşın 17'si üzerinde anlamlı etki yaptığını göstermiştir. Açıklayıcı faktör analizi ile ortaya çıkan faktör örüntüleri; eğitim, cinsiyet ve yaşın düzeylerine göre farklılaşmamıştır. Her durumda, puanlar, doğalarına uygun olarak öğrenme ve serbest hatırlama, tanıma türü hatırlama ve çeldirici faktörleri altına gruplanmıştır. **Tartışma.** Varyans analizi sonuçları yaş ve cinsiyetin etkisi konusundaki alan yazınla uyumlu olmuştur. Somut ve yüksek kullanım frekansına sahip olup her eğitim düzeyinden bireyin sıklıkla karşılaştığı kolay kelimelerden oluşan AVLT, eğitim etkisinin ortaya konması için yeterli olmamıştır. Test malzemesindeki aşinalık ve kolaylık unsurlarının, test puanlarının demografik değişken düzeylerinden bağımsız olarak kendi doğalarına uygun gruplar altında toplanmasında da rol oynadığı düşünülmektedir. Bu bulgu, AVLT'nin tüm yaş ve eğitim düzeyinden kadın ve erkeklerde tutarlı bir ölçme aracı olarak kullanılabileceğini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır.

DEHB BİR NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUK MUDUR?

Emel Erdoğan Bakar¹, Elvin Doğutepe², Sirel Karakaş³

¹Ufuk Üniversitesi

²Doğuş Üniversitesi

³Nörometrika Medikal Tıp Teknolojileri AR-GE Şirketi

Giriş: Sağlıklı çocuklarda dikkat kontrolü bebeklik döneminde ortaya çıkar ve erken çocukluk çağında hızla gelişir (Anderson, 2002). Dikkatin farklı türlerinde 8-10 yaş dönemindeki hızlı gelişim, 10-12 yaş döneminde erişkinlik düzeyine ulaşır (Rebok, 1997; Kelly, 2000; McKay ve ark., 1994; Rueda, 2004). Buna karşın, bilişsel esneklik ve hedef belirleme gibi bilişsel süreçlerde gelişimin en hızlı olduğu dönemler 7 ve 9 yaş arası olup bu beceriler 12 yaş civarında nispeten olgunlaşır (Morgan ve Lilienfeld 2000; Pennington ve Ozonoff, 1996). Çalışmanın amacı, sağlıklı örnekleme tanımlanmış olan dikkat gelişimini uygun bir tanı grubunda incelemek ve modellemektir. Çalışmada, tanı grubu olarak dikkat eksikliği ile karakterize olan Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) kullanılmıştır. **Yöntem:** Araştırmaya 72-131 yaş/ay aralığında (6 yaş – 6 yaş 11 ay -10 yaş-10 yaş 11 ay) 121 sağlıklı erkek katılımcı (kontrol grubu) ve 181 erkek DEHB olgusu (tanı grubu) gönüllü olarak ve ebeveynin bilgilendirilmiş onayı ile katılmıştır. DEHB grubunda eşhastalanım ve, DEHB için olanlar dahil, ilaç kullanımı dışlama ölçütü olmuştur. Dikkat türleri Stroop Testi TBAG Formu (STP), İşaretleme Testi (İT) ve Görsel İşitsel Sayı Dizileri Testi B Formu (GİSD-B) ile ölçülmüştür.

Bulgular: Beş farklı yaş grubunda, tanı ve kontrol grupları arasında 12 WÇZÖ-R puanı ve dikkatin üç farklı yönünü ölçen 14 nöropsikolojik test puanı (STP: 5 puan, İT: 3 puan; GİSD-B: 6 puan) bakımından gözlenen farklar çok değişkenli varyans analizi (multivariate analysis of variance: MANOVA) ile incelenmiştir. Modelde yaş ve tanı grubu ortak etkisi anlamlı bulunmuştur. Beş yaş düzeyi için yapılan analizlerde, DEHB aleyhine olan anlamlı fark, dikkat uzamını ölçen GİSD-B'nin 6 puanında 10-10 yaş 11 ay grubunda; kompleks dikkati ölçen STP'nin bozucu etki kontrolü puanında 9-9 yaş 11 aydan itibaren; sürekli dikkati ölçen İT süre puanında 8- 8 ay 11 aydan itibaren ortadan kalkmıştır. **Tartışma:** İlgili alan yazını incelendiğinde, çalışmalar, nöropsikolojik testler aracılığıyla ölçülen bilişsel fonksiyonların ergenliğe ya da genç yetişkinliğe kadar gelişim gösterdiğini (Biederman ve ark., 2007; Fischer ve ark., 2005), sağlıklı yaşlılarıyla karşılaştırıldığında bazı özellikler açısından farklar korunurken (Drechsler ve ark., 2005; Fischer ve ark., 2005; Halperin ve ark., 2008; Hinshaw ve ark., 2007; Vaughn ve ark., 2011); bazı özellikler açısından farkların ortadan kalktığını göstermektedir (Hervey, Ebstein ve Curry, 2004; Schoechlin ve Engel, 2005). Çalışmada elde edilen sonuçlar, DEHB'de yaşla birlikte bilişsel becerilerde tam ya da görece olarak bazı düzeltilmelerin olduğu yolundaki savı desteklemektedir. Araştırma örneklemindeki olguların ilaç tedavisi görmeyen olgulardan oluşması, DEHB'in nörogelişimsel bir bozukluk olduğunu, zaman içinde bu bozukluğun kendiliğinden ortadan kalkabileceğini ileri süren sınırlı sayıdaki araştırma bulgusu ile tutarlılık göstermektedir (Chelune ve Baer 1986; Gunther, Jolles, Herpertz-Dahlmann ve Konrad 2009; Hong ve ark., 2010; Sowerby ve ark., 2011).

NÖROPSİKOLOJİK VE NÖROBİYOLOJİK YÖNLERİYLE BİLME-HİSSİ: GELİŞİMSEL VE KLİNİK BULGULAR

Metehan Irak, Can Soylu, Dicle Çapan, Sıla Derin, Meliha Çimen, Gözem Turan

Bahçeşehir Üniversitesi

Üst-bilişsel değerlendirmelerden biri olan bilme-hissi (BH), anlık olarak hatırlanamamış ya da yanlış hatırlanmış bilgilerin sonraki aşamada hatırlanıp hatırlanamayacağına ilişkin bir karardır. Yapılan çok az sayıda çalışma BH'nin frontal alanlarla ilişkili olduğuna işaret etmiştir. Son yıllarda özellikle tanı almış gruplarla yapılan çalışmalar (kaygı bozuklukları, demans vb) bu gruplardaki bilişsel süreçlerin anlaşılmasında BH'nin önemli bir süreç olduğuna işaret etmiştir. Bu sunumda son yıllarda laboratuvarımızda yapmış olduğumuz bazı çalışmaların sonuçları tartışılacaktır. Buna göre BH'nin yalnızca frontal alanlarla ilişkili olmadığı ve beyne yaygın bir süreç olduğu; kaygı bozukluğu tanısı almış gruplarda BH kararlarının doğruluğu kadar bu karara ilişkin tepki süresinin belirti şiddetiyle ilişkili olduğu ve son olarak erken çocukluk döneminde BH ve hatırlamaya ilişkin güvenin (confidence) yaşa bağlı olarak farkı gelişimsel süreçleri olduğunu gösteren çalışma bulguları tartışılacaktır.

İLERLEYEN YAŞLA BİRLİKTE DUYGU İÇERİKLİ KELİMELER İÇİN TANIMA BELLEĞİ

Hande Kaynak

Çankaya Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Yaş etkisi, bilişsel psikoloji çalışmalarında önemli bir değişkendir. İlerleyen yaşla birlikte bilişsel sistemde gözlemlenen değişiklikler, ülkemizin henüz gelişmekte olan yaşlılık literatürüne önemli katkılar kazandırma potansiyeli taşımaktadır. Bilişsel süreçlerde yaşla birlikte gelen olağan değişiklikleri çalışmak, özellikle yaşlı popülasyonu artış gösteren Türkiye gibi ülkelerde yaşlıların iyilik hali ve yaşam standartları düşünüldüğünde, uygun rehabilitasyon programlarının geliştirilmesi açısından da önem arz etmektedir. Bu kapsamda, görece daha fazla bulguya sahip olduğumuz ileri yaşlı bireylerin (65+) özellikle pozitif içerikli uyarınları bellekte daha iyi tuttukları ve bu uyarınlara dair yanlılık gösterdikleri ortaya konulmuş olmasına rağmen, duygunun orta yaş bireylerin (45-64 yaş) bellek performansındaki davranışsal etkisi ve bu etkinin ileri yaşlılık dönemine olası yansımaları bilinmemektedir. Araştırmanın amacı, duygu içerikli kelimelerin, duygunun baskın iki boyutu olan olumluluk ve heyecan düzeyleri açısından genç ve orta yaş yetişkinlerde tanıma belleği üzerindeki etkisini, kasıtlı ve kazara kodlama aşaması aracılığı ve testin uygulanma zamanı (anlık ve gecikmeli) değişimiyle birlikte kesitsel bir çalışmayla incelemektir. Bu amaçla, eski/yeni tanıma göreviyle katılımcıların bellek performansı ölçülmüştür.

Gereç ve Yöntem: Çalışmanın örneklemi, toplam 225 gönüllü katılımcı olmak üzere iki yaş grubundan oluşmaktadır. Yaş gruplarından biri, orta yaş grubu olup 45-64 yaş arasında (ortalama yaş 57.43, 62 K, 50 E), en az lise mezunu, kadın ve erkek 112 gönüllü katılımcılardan oluşmaktadır. Diğer yaş grubuysa, 17-24 yaş arası 113 üniversite öğrencilerinden (ortalama yaş 20.77, 70 K, 63 E) oluşmaktadır. Çalışma kapsamında orta yaş grubundaki katılımcılar, 'sağlıklı orta yaş ölçütlerini' karşılayanlar arasından seçilmiştir. Bu kapsamda, katılımcıların ölçütü karşılayıp karşılamadıklarını belirlemek için, tarama amaçlı ölçekler kullanılmıştır. İlk olarak Standardize Mini Mental Testi (SMMT) (Folstein ve ark., 1975; Güngen, Ertan, Eker,

Yaşar ve Engin, 2002) uygulanması, böylelikle zihinsel olarak sağlıklı bireylerin katılımı hedeflenmiştir. Orta yaş bireylerin seçiminde ayrıca İşlevsel Faaliyetler Anketi (İFA) (Preffrer ve ark., 1982; Selekler, Cangöz ve Karagöz, 2004) kullanılmıştır. Orta yaş grubun seçiminde kullanılan dışlama ölçütleri şunlardır: 1) Genel bilişsel işlevleri değerlendiren SMMT'ten 25'in altında, 2) Günlük hayat aktivitelerinde bağımlılığı ölçen İFA'dan 50-69 yaş grubunda iki ya da daha fazla faaliyetten '5 ya da daha fazla' puan almış olanlar araştırmaya dahil edilmemiştir. Çalışma kapsamında katılımcılar arasındaki olası karıştırıcı etkileri incelemek amacıyla son bir haftalık dönemdeki duygu düzeylerinin de değerlendirilmesi uygun görülmüş, bu bağlamda, Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği'nin (PNDÖ) (Watson ve ark., 1988; Gençöz, 2000) kullanılmıştır. Katılımcılara sunulan kelime setleri, Gökçay ve Smith (2011) tarafından hazırlanan Türkçede Duygusal ve Anlamsal Değerlendirmeli Norm Veri Tabanı'ndan (TÜDADEN) seçilmiş olan 180 sözcükten oluşup çalışma ve test aşamalarında tanıma belleği görevinde kullanılmıştır. Bellek deneyinin çalışma ve test aşamasındaki kelimeler, bilgisayar ekranında e-prime programı aracılığıyla sunulmuştur. Çalışma aşamalarında kullanılan kelimelerin sunum süresi genç yetişkinler (17-24 yaş) için 1 saniye; orta yaş (45-64 yaş) katılımcılar için 3 saniye; kelimeler arası sunum aralığıysa 2 saniye olarak belirlenmiştir. Kasıtlı olarak (intentional) öğrenilen kelimelerle kazara kodlanan (incidental) kelimelerin duygusal bellek performansı üzerindeki etkisini incelemek amacıyla katılımcılar farklı yönergelere tabii tutulmuştur. Bu kapsamda, bir grup katılımcı deneyin amacını açık bir biçimde bilirken, hatırlamayı kolaylaştırıcı (mnemonic) stratejilerin kullanımını engellemek amacıyla, araştırmacının gerçek amacı diğer bir grup katılımcıdan gizlenmiştir. Bir başka değişken olan testin uygulanma zamanının (anlık ya da gecikmeli) tanıma belleği üzerine etkisini araştırmak, araştırmacının amaçlarından biridir. Bu kapsamda, katılımcıların hatırlama performansı hemen (anlık) ya da 30 dakika ara sonrasında (gecikmeli) ölçümlenmiştir. **Bulgular:** 2 (yaş) × 3 (olumluluk) × 2 (heyecan düzeyi) × 2 (kodlama türü) × 2 (testin uygulanma zamanı) mixed deney deseni kullanılmıştır. Yaş, heyecan düzeyi, kodlama türü ve testin uygulanma zamanı değişkenleri denekler-arası; olumluluk düzeyi değişkeniyse, denek-içi değişken olarak değişimlenmiştir. Bağımlı değişken, tanıma belleği puanları olup, Sinyal Tespit Teorisi temel alınarak bellek doğruluğu ve tepki yanlılığı üzerinden hesaplanmıştır. Elde edilen ön bulgular, yaşla ilişkili etkenlerin belirlenmesinin önemine dikkat çekmekte, bilişsel süreçlerde yaşla birlikte gelen değişikliklerin önemli bir bileşen olabileceğini göstermektedir. Ek olarak, bellek deneyinde katılımcılara sunulan duygu içerikli kelimelerin hatırlanma performansı PNDÖ'nün pozitif ve negatif özellikler boyutlarından alınan puanlar arasında ilişki beklenmiştir. Bellek performansı puanları, ayrıca, e-prime aracılığıyla elde edilen tepki süresi analizleri ile birlikte tartışılacaktır.

KAYNAK BELLEĞİNDE KİŞİLER ARASI FARKLILIKLAR

Hasan Gürkan Tekman ve Hayriye Güleç

Uludağ Üniversitesi

Hatırlanması gereken malzemenin sunulmuş olduğu bağlamı hatırlamak, bir başka deyişle kaynak belleği, sırf aşına olmanın ötesinde farklı bir bellek süreciyle bağlantılı olduğu düşünüldüğünden yoğun araştırmaya konu olmuş bir süreçtir. İçerik-bağlam ilişkisini kurmak, farklı kültürlerin bilişsel tarzları açısından da farklı yaklaşılacak bir olgu olarak düşünülmüş ve Batılıların aksine Doğuluların hatırlanması gereken içeriği bağlamıyla büyük ölçüde bütünleştirdiği savları ortaya atılmıştır. Bu araştırmada nesneleri geri planlarından ayırma-

ayırmamayla ilişkili olacağı düşünülen iki değişken, kontrol odağı ve alan bağımlılık, bir kaynak hatırlama görevi kapsamında ele alınmıştır. Kelimelerin hatırlanması istenen bir bellek görevinin kullanıldığı bir deneyde, kategorik değişkenler olarak bağlam çeşidi (fiziksel [sağda sunulan, solda sunulan] ve anlamsal [hayvan adıyla birlikte sunulan, eşya adıyla birlikte sunulan]) ve bağlam hatırlama yönergesi (haberli ve habersiz) değişimlenmiş, ayrıca sürekli değişkenler olarak kontrol odağı ve alan bağımlılık ölçülmüştür. Analizlerde çok düzeyli doğrusal modeller kullanılarak verilerle en iyi uyum sağlayan modelde anlamlı bulunan etkiler incelenmiştir. Analiz sonuçları, fiziksel bağlamla ilgili olarak sorgulanmanın anlamsal bağlamla ilgili sorgulanmaya göre içerik hatırlamada daha iyi sonuç verdiğini göstermiştir. Kaynak hatırlamada ise, bağlamı hatırlama konusunda önceden haberli olunmadığında, fiziksel bağlamın anlamsal bağlamdan daha iyi hatırlandığı, alan bağımlılığın ise olumsuz bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Anlamlı bir etkileşim, alan bağımlılık etkisinin anlamsal bağlamı hatırlamak durumuna özel olduğunu ortaya koymuştur. Kontrol odağının dahil edilmesi hiçbir bellek ölçüsüyle ilgili modelin verilerle uyumunu artırmamıştır. Bulgular, kültürler arası olarak paralellik gösteren alan bağımlılık ve bağlam belleğinin Türkiye'deki bir örneklemede kişiler arası olarak olumsuz bir ilişkisini ortaya koymuştur.

DENEYİMLER Mİ, İNANÇLAR MI? ALGISAL AKICILIK BULGUSUNUN ALTINDA YATAN MEKANİZMALARIN KARŞILAŞTIRILMASI

Miri Besken

Bilkent Üniversitesi

Son yıllarda yapılan çalışmalar genel olarak algısal olarak akıcı olan uyaranların algısal olarak akıcı olmayan uyaranlara göre daha yüksek öğrenme yargıları (judgments of learning) aldığını göstermiştir. Bu bulguya katkıda bulunduğu iddia edilen temel görüşlerden bir tanesi olan algısal akıcılık hipotezi (perceptual fluency hypothesis), katılımcının algılama sırasında yaşadıkları zorlukların öğrenme yargılarını doğrudan etkilediğini iddia etmektedir. Eğer algısal akıcılık hipotezi geçerliyse, algısal zorluklar arttıkça öğrenme yargılarının düşmesi beklenmektedir. Buna karşın analitik süreçleme hipotezi (analytic processing hypothesis) ise, katılımcının deneyde kullanılan manipülasyonun etkilerine dair bir inanç geliştirdiğini ve öğrenme yargılarında bulunmak için bu inancı kullandığını belirtir. Bu durumda öğrenme sırasında yaşanan zorluklar ve öğrenme yargıları arasında doğrudan bir ilişki olması zorunlu değildir.

Bu çalışmada bu iki görüşün geçerliliğini tespit etmek için katılımcılara üç farklı şartta bazı nesne resimleri sunulmuştur. Bütünsel sunumda nesnenin tamamı, kısmi sunumda nesnenin yarısı gösterilmiştir. Parçacıklı sunumda ise nesnenin yarısı yarı transparan dama tahtası deseni ile silinerek, parçacıklı şekilde gösterilmiştir. Katılımcılardan bu üç şartta sunulan nesne resimlerini tanımlamaları, bu nesne isimlerini daha sonradan yapılacak bir bellek testi için öğrenmeleri ve bu nesneleri daha sonradan ne kadar hatırlayacaklarına dair bir öğrenme yargılarında bulunmaları istenmiştir. Katılımcılar parçacıklı nesneleri, kısmi ve bütünsel nesnelere göre daha yavaş tanımlamıştır, fakat öğrenme yargıları katılımcıların tanımlama hızı ile örtüşmemiş, katılımcıların öğrenme yargıları sadece kısmi sunulan nesneler için bütünsel nesnelere göre daha düşük olmuştur. Serbest yoldan hatırlama testi ise bu üç farklı sunum şartı arasında anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Algısal zorluklarla öğrenme yargılarının doğrudan ilişkili olmaması algısal akıcılık hipotezinin geçerliliğini kuşkuya düşürmekte ve analitik süreçleme hipotezine destek sağlamaktadır.

MANZARA TANIMADA DİKKATİN ETKİSİ*

Berhan Şenyazar ve İnci Ayhan

Boğaziçi Üniversitesi

Literatürdeki bazı çalışmalar, manzara tanımada dikkatin etkisinin varsa bile çok az olduğuna dair bulgular sunmuşlardır (Li, VanRullen, Koch, & Perona, 2002). Ancak Cohen, Alvarez, and Nakayama (2011) temel seviyede (basic-level) manzara sınıflandırma ve obje tanımlamasıyla ilişkili ödevlerdeki performansın, eş zamanlı dikkat gerektiren bir başka ödevin varlığında düştüğünü göstererek manzara tanımada dikkatin rolünün olmadığı savına karşı çıkmışlardır. Biz burada, Cohen ve grubunun kullandığı ikili-ödev (dual-task) paradigmasını, nesnel ve güvenilir psikofiziksel methodolojiyle (Greene & Oliva, 2009a) birleştirerek manzara tespiti (detection), uzamsal yapının tanınması ve manzaranın işlevsel boyutu, üst- (superordinate level) ve temel-seviye (basic level) sınıflandırma gibi manzara tanımayla ilişkili farklı durumlarda dikkatin rolünü aynı metodolojiyi kullanarak ölçtük. Manzara tanıma ödevlerinde, gösterilen manzaraya ilişkin doğru yanıtların tüm denemelerin (trial) %75'ine ulaşabildiği minimum sunum zamanının tek-ödev koşullarında, ikili-ödev koşullarındaki eşik değerlerine nazaran daha düşük çıkması, manzara tanımayla ilişkili tüm durumlarda dikkatin etkisini göstermiş oldu. Çalışmamızın ikinci aşamasında, literatürde var olan ve beyinde dikkat ile modüle olmaksızın oksipito-ventral yoldaki ileri doğru bilgi akışına odaklı (feedforward) bir bilişimsel (computational) modelin sonuçlarımızı açıklayıp açıklayamadığına baktık ve katılımcılarımızın sahne tanımadaki performanslarının, bu modelin öngörülerine yalnızca dikkat yükünün az olduğu tek-ödev durumlarında uyduğunu ancak ikili-ödev durumlarındaki davranışsal performansın modelin öngörüsünden anlamlı şekilde saptığını gördük. Bu bulgular, ikili-ödev durumlarında yüksek-seviye bir dikkat mekanizmasının devreye girdiğini ve manzara tanımada dikkatin etkisinin yadsınamayacağını göstermektedir.

*Bu çalışma, İnci Ayhan'ın Bilişsel Bilim M. A. öğrencisi **Berhan Şenyazar**'ın tezidir

UYARICILARIN BOYUTLARININ FARKLI ZAMANLARDA SUNULMASI (SOA) DEĞİŞİMLEMESİ UYARICI DÜZEYİ UYUMLULUK ORANI ETKİSİNİ RESİM-KELİME DOĞRULAMA GÖREVİNDE DE DEĞİŞTİRİR Mİ?

Mine Mısırlısoy¹ ve Nart Bedin Atalay²

¹Orta Doğu Teknik Üniversitesi

²TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Stroop etkisindeki değişimin incelenmesi, kelime okuma ve rengi söylemenin cevap üzerindeki etkilerinin nasıl değiştiğinin gözlemlenmesine; dolayısıyla da seçici dikkat süreçlerinin kontrolünün araştırılmasına olanak sağlar. Seçici dikkat süreçlerinin kontrolünü gösteren bulgulardan birisi de *uyarıcı düzeyi uyumluluk oranı (UDUO) etkisidir*. UDUO etkisi çoğunlukla uyumsuz uyarıcılar ile gözlemlenen Stroop etkisinin çoğunlukla uyumlu uyarıcılarla gözlemlenen Stroop etkisinden daha küçük olması ile gösterilmektedir. Bu etkinin otomatik kontrol süreçlerinden mi yoksa uyarıcı-tepki öğrenme süreçlerinden mi

kaynaklandığı halen devam etmekte olan bir tartışma ve araştırma konusudur. Bu çalışma, UDUO etkisi altında yatan bilişsel süreçlerin ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır. Spesifik olarak, UDUO etkisinin uyarıcıların boyutlarının farklı zamanlarda sunulması (SOA) değişimlemesinden etkilenip etkilenmediği seçici dikkat gerektirmeyen bir görev olan *Resim-Kelime Doğrulama Görevi* ile incelenecektir. Bu görevde, katılımcılar kelimenin ve resmin aynı mı farklı mı olduklarına karar verirler. Karar vermek için kelimenin her iki boyutunun da incelenmesi gerektiğinden bu görev bir seçici dikkat görevi değildir. Daha önceki çalışmalardan elde edilen sonuçlara dayanarak, eğer UDUO etkisinin altında seçici dikkat süreçlerinin kontrolü yatıyorsa, etkinin hiçbir koşulda gözlemlenmemesi beklenmektedir. Ancak, etkinin altında uyarıcı-tepki öğrenme süreçleri yatıyorsa sadece kelimenin resimden 200ms sonra geldiği koşulda ortadan kalkması beklenir. Sonuçlar, dikkatin kontrolü ve uyarıcı-tepki öğrenmesi teorileri kapsamında tartışılacaktır.

YÜZ NAKLİ OPERASYONLARI YÜZ ALGISINI ANLAMAMIZA YARDIMCI OLABİLİR Mİ?

Evrin Gülbetkin

Akdeniz Üniversitesi

Yüz, gerek bireylerin ayırt edici bir özelliği olması bakımından ve gerekse duyguları ifade etmenin bir aracı olması bakımından insanlar için önemli bir yere sahiptir. Araştırmalar (Leopold ve Rhodes, 2010) yüzün sadece insanlar için değil, tüm diğer omurgalı türler için de önemli bir görsel uyarıcı kategorisi olduğuna işaret etmektedir.

Son dönemlerde yüz algısı ile ilişkili nörobilim çalışmalarının yanısıra kişinin kendisine ve kendi yüzüne ilişkin algıları da çalışmaya başlanmıştır (Örn: Northoff, 2013; Sugiura vd., 2005; Sugiura vd., 2008; Platek ve Kemp, 2009). Kişinin “kendi yüzü”, ismi, mesleği, doğduğu yer gibi ayırt edici özelliklerine benzer şekilde kimliğin önemli bir parçasını oluşturur. Kişinin kendi yüzü ve diğer kişinin yüzü ile ilgili olarak son on yılda ön plana çıkan en önemli gelişmelerden birisi şüphesiz yüz nakilleridir. İlk yüz nakli 2005’de Fransa’da gerçekleştirilmiştir. İlk tam yüz nakli ise, 2010’da İspanya’da yapılmıştır. Türkiye’deki operasyonlardan beşi ise Akdeniz Üniversitesinde gerçekleşmiştir. Yüz nakli ameliyatları sadece on iki yıllık bir geçmişe sahip olması ve az sayıda başarılı yüz naklinin mevcut olması sebebiyle bu hastalar üzerinde az sayıda deneysel çalışma yapılmıştır. Akdeniz Üniversitesinde bu hastalar üzerinde gerek Psikoloji Bölümü olarak yürütmekte olduğumuz gerekse Plastik ve Rekonstruktif Cerrahi, Nöroloji ve Elektronik Mühendisliği gibi farklı disiplinlerle ortak olarak yürütülen çalışmalar hakkında bilgi verilecektir.

Akdeniz Üniversitesinden bir grup araştırmacının yürüttüğü bir çalışmada (Uysal vd, 2016a) bir yüz nakli hastasında beyindeki duyusal sistemin organizasyonunda bir değişiklik olduğu gösterilmiştir. Hastanın parmaklarına yapılan dokunsal uyarımın, yüzünde bazı duyumlara yol açtığı ve beyinde yüze ve ele ilişkin duyusal bölgelerde yeniden bir organizasyonun olduğu fMRI aracılığıyla gösterilmiştir. Yüz nakli hastalarıyla yürüttüğümüz başka bir çalışmada hastaların subjektif olarak duyguyu deneyimleyebildikleri, ancak diğer bireyler tarafından ilgili duygunun yüz ifadelerinde gözlenmediği ve bunun duygu türüne göre farklılık gösterdiği ortaya konulmuştur. Bu hastalar üzerinde elektromiyografi (EMG) kullanılarak (Uysal et al., 2016b) yapılan başka bir çalışmada yüz nakli hastaları temel duygusal ifadeleri yaparken yüz kaslarından ölçüm alınmıştır. Tutarlı olarak, hastalardaki kas aktivitelerinin sağlıklı bireylerden

farklı olduğu ve kaslarda duygu türüne göre farklı aktivite örüntülerinin meydana geldiği gözlenmiştir.

Bunlara ek olarak küçük yaşlardan itibaren yüze ilişkin duysal kayıp yaşamayan bireylerin bazı duysal ve algısal süreçlerine de etki edebileceği düşünülmektedir. Bu nedenle yüz nakli hastalarının nesne ve yüz ayırt etme, nesne ve yüz hatırlama performansları kontrollerle karşılaştırılmıştır. Araştırma bulguları hastaların nesne ayırt etme, nesne hatırlama ve yüz ayırt etme performansının kontrollerden farklı olmadığına, ancak yüz hatırlamada kontrollerden daha düşük performans gösterdiklerine işaret etmiştir. Ayrıca görsel-yarı-alan tekniği kullanılarak gösterilen mutlu ve üzgün yüzleri değerlendirmede hastaların kontrollerden farklı bir hemisferik asimetri örüntüsü gösterdiği de bulunmuştur.

Yürüttüğümüz farklı deneysel çalışmaların sonuçları, ortak olarak bireyin kendi yüzüne ilişkin farklı duysal deneyimlere sahip olmasının, sinirsel, bilişsel, duysal ve davranışsal süreçler üzerinde etkili olabileceğine işaret etmektedir.

MESIAL TEMPORAL LOB EPİLEPSİ TANILI HASTALARIN OPERASYON ÖNCESİ VE SONRASI NÖROPSİKOLOJİK DEĞERLENDİRME BULGULARINA DAİR BİR ÖN ÇALIŞMA

Serra İçellioğlu¹, Seher Naz Yeni², Selin Yağcı²

¹İstanbul Kültür Üniversitesi

²İstanbul Üniversitesi

Amaç: Çalışmanın amacı, hipokampal skleroz sonucu mesial temporal lob epilepsi (MTLE) tanısı almış ve anterior temporal lobektomi (ATL) operasyonu ile müdahale edilen hastaların, operasyon öncesindeki ve sonrasındaki nöropsikolojik değerlendirme sonuçlarını karşılaştırmak ve operasyonun zihinsel işlevler üzerindeki etkilerini incelemektir.

Yöntem: Çalışmaya İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı'nda tedavi görmekte olan 15 hasta katılmıştır. İki antiepileptik ilaç kullanılmasına rağmen nöbetleri devam eden dirençli hastaların her birinden rutin EEG ve MRI kayıtları alınmıştır. Hastaların preop nöropsikolojik değerlendirmeleri cerrahi müdahaleden ortalama 6 ay önce ve postop nöropsikolojik değerlendirmeleri ise cerrahi müdahaleden sonraki en erken 6 ay ve en geç 1 yıl içinde uygulanmıştır. Sekiz hastanın ise cerrahi müdahaleden 2 yıl sonrasında nöropsikolojik değerlendirmeleri tekrar gerçekleştirilmiştir. Dikkat sistemi için WMS-oryantasyon, WMS-kişisel ve aktüel bilgiler, mental kontrol, sayı menzili testleri; yürütücü işlevler için Stroop, İz Sürme, Sözel Akıcılık, Saat Çizme, Kategorizasyon testleri; muhakeme ve soyutlama için benzerlikler ve atasözleri; bellek ve öğrenme için California Sözel Öğrenme Testi, WMS-Şekil Belleği ve Rey Osterrieth Testi; Dil işlevleri için Boston İsimlendirme Testi; görsel-mekansal işlevler için Çizgi Yönünü Belirleme, Yüz Tanıma ve Hooper Görsel Organizasyon Testi, ruhsal durum için ise Beck Depresyon Envanteri uygulanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan 15 hastanın 4 tanesi sağ (2 kadın, 2 erkek), 11 tanesi ise sol MTLE tanılı iken (5 kadın, 6 erkek) sağ/sol MTLE tanılı grubun yaş ortalamaları arasında fark yoktur ($p=.26$; sağ MTL-E için 29 ± 4.08 , sol MTL-E için $35,09\pm10,04$). Sağ/sol MTLE gruplarının hastalık başlangıç yaşları ve hastalık süreleri arasında da fark bulunmamıştır ($p=.96$; $p=.41$ sırasıyla). Örneklem sayısının azlığından dolayı, nöropsikolojik değerlendirme bulguları

parametrik olmayan testler kullanılarak incelenmiştir. Sağ ve sol opere hastalarda ayrı ayrı analiz yapılmış ve sağ taraf operasyonundan sonra hiçbir nöropsikolojik test sonucunda farklılık bulunmamıştır. Sol opere hastaların ise sadece California Sözel Öğrenme Testi puanlarından yanlış tanıma puanlarının anlamlı seviyede arttığı bulunmuştur ($Z=-2.42$, $p=0.01$). Sağ ve sol opere grubun her bir test için preop ve postop puanları karşılaştırılmış ve gruplar arasında fark bulunmamıştır. Postop değerlendirmeye 2. kere alınan 8 sol MTLE hastanın preop nöropsikolojik değerlendirme puanları ile 2. nöropsikolojik değerlendirme puanları karşılaştırıldığında ise; sayı uzamı testlerinin hem ileri hem de geri alt testi puanlarının anlamlı olarak arttığı ($Z=-2.23$, $p=0.02$; $Z=-2.121$, $p=0.03$ sırasıyla), Stroop Testi toplam düzeltme puanlarının anlamlı olarak azaldığı ($Z=-2.52$, $p=0.01$), California Sözel Öğrenme Testi Yanlış pozitif puanlarının anlamlı olarak azaldığı ($Z=-2.04$, $p=0.04$), Benton Yüz Tanıma puanlarının arttığı ($Z=-2.53$, $p=0.01$) ve Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanların da anlamlı olarak azaldığı ($Z=-2.32$, $p=0.02$) bulunmuştur.

Sonuç: Yapılan analizler sonucunda, cerrahi operasyondan 6 ay sonra gerçekleştirilen nöropsikolojik değerlendirme sonuçlarının operasyon öncesindekilerle farklılaşma göstermediği fakat sol opere hastalarda 2 yıl geçtikten sonra gerçekleştirilen nöropsikolojik değerlendirme sonuçlarının dikkat fonksiyonlarında bir artış görülürken; buna bağlı olarak kayıt süreçlerinde ortaya çıkabilecek bir düzelme, sözel bellek testinde yanlış pozitif sayısında azalma şeklinde performansa yansımış olabilir. Yine sol opere hastalarda sağ hemisfer işlevlerinden görsel-mekansal becerilerde artma bu çalışmanın dikkat çekici bir bulgusudur. Aradan zaman geçtikçe hastaların depresyon puanlarında anlamlı azalma görülmesi de, bu süreç içinde beynin kognitif işlevlerini düzenlenmesi ve hastanın operasyon sonrası sürece uyum sağlama ve baş etme süreçleri ile birlikte ele alınıp yorumlanmalıdır. Hastaların zihinsel işlev performansları sadece operasyon öncesi ve sonrası olarak değil, sağlıklı katılımcıların performansları ile de karşılaştırılmalı ve örneklem sayısının azlığından dolayı bu çalışmanın verileri ön bulgu olarak yorumlanmalıdır.

KELİME ÖZELLİKLERİNİN İPUÇLU HATIRLAMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ezgi Melisa Yüksel, Hatice Dedetaş, Elif Nur Poyraz, Aslı Kılıç

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Kelimelerin imgelem ve sıklık gibi özellikleri, ipuçlu hatırlamada kelimelerin doğru hatırlanma oranlarını etkilemektedir. Önceki çalışmalar, artan imgelem değerlerinin ipucu ve hedef kelimeler arasındaki ilişkiyi güçlendirdiğini, böylece yüksek imgelem değerine sahip olan kelime çiftlerindeki hedef kelimelerin daha iyi hatırlandığını göstermiştir (Madan, Glaholt, & Caplan, 2010). Benzer şekilde, sıklık değeri yüksek olan kelimeler de hatırlama görevlerinde bellekten daha yüksek oranda doğru geri çağırılmaktadır. Ancak, önceki çalışmalarda kelime sıklığı ve imgelem değerlerinin birbirleri ile olan ilişkisine bakılmamıştır. Bu çalışmada ise, kelimelerin imgelem ve sıklık değerleri eş zamanlı kontrol edilerek, bu özelliklerin hedef kelimelerin doğru hatırlanma oranındaki etkisine bakılmıştır. Böylece, ipucu olarak sunulan kelimelerin imgelem ve sıklık özelliklerinin hedef kelimelerin hatırlanmasında nasıl bir fark ortaya çıkartacağı kıyaslanmıştır. Sonuç olarak, sıklık değeri yüksek olan kelimelerin ipucu olarak kullanıldığı duruma kıyasla, imgelem değeri yüksek olan kelimeler ipucu olarak kullanıldığında hedef kelimelerin daha iyi hatırlandığı görülmüştür. Aynı zamanda, ipucu kelimelerinin özellikleri eşit tutulduğunda, sıklık değeri yüksek olan kelimelerin daha doğru hatırlandığı görülmüştür.

EKSOJEN GERİ İŞARETLEME OKLARININ ÇALIŞMA BELLEĞİ PERFORMANSINDAKİ ETKİSİ

Filiz Gözenman

Yaşar Üniversitesi

Dağınık bir masanın üzerinde anahtarlarımızı ararken çeşitli eşyalar arasında dikkatimizi kaydırmak ile çalışma belleğimizde tutmaya çalıştığımız alışveriş listesindeki sebzeler arasında dikkatimizi yöneltmek aynı dikkat mekanizmalarını kullanıyor olabilir mi? Çalışma belleğinde dikkatimizi nasıl yönelttiğimizi test etmek için en sık kullanılan paradigmalardan biri de geri-işaretlemedir (retrospective-cuing). Bu paradigmada, geri işaretleme okları kodlamadan daha sonra verilerek, geri çağırma performansını %5-15 oranında attırabilmektedir. Literatürde bu geri-işaretlemenin eksojen ya da endojen olarak verildiğinde hangisinin daha etkili olduğuna dair güncel bir tartışma vardır. Bu çalışmada 6 farklı deneyde eksojen geri-işaretlemenin güvenilir bir şekilde çalışma belleği performansını artırıp attırmadığı test edildi. Tüm deneyler, eksojen işaretlemenin çalışma belleği performansında zamansal, uzamsal ve büyüklük açısından yapılan manipülasyonlarla etkili olduğunu göstermiştir. Daha güncel sorular kişiler arası çeşitliliğin geri-işaretleme paradigmalarındaki farklı işaretleme türlerinin çalışma belleğini performansının artmasını ne kadar etkilediği üzerine yoğunlaşmaktadır.

NE ZAMAN BİR ŞARTLI UYARAN ŞARTSIZ UYARAN GİBİ DAVRANIR?

Falih Köksal¹, Gülsen Kumru¹ ve Michael Domjan²

¹*Boğaziçi Üniversitesi*

²*University of Texas at Austin*

Bu çalışmada ikincil koşullama metodu kullanılarak fetişizmin etiyolojisinin daha iyi anlaşılması amaçlanmaktadır. Erkek Japon bıldırcınlarına üç boyutlu obje (ŞU1) ve dişi bıldırcın (ŞZU) eşlemesi ile birincil koşullama yapılmıştır. Bu süreç sonunda erkek bıldırcınlar üç boyutlu objeye yaklaşma davranışı göstermişlerdir, erkek bıldırcınların yarısına yakın kısmı yaklaşma davranışının yanında üç boyutlu objeye bitirici şartlı davranış göstermiştir. ikincil koşullama süresince bıldırcınlar yanıp sönen ışık (ŞU2) üç boyutlu obje (ŞU1) eşlemesine maruz bırakılmışlardır. Birincil koşullama süresince üç boyutlu objeye birici şartlı davranış gösteren kuşlar göstermeyenlere göre ikincil koşullama süresince ışığa (ŞU2) anlamlı derecede daha iyi koşullanmışlardır. Daha sonraki deneyde yeni erkek kuşlara ışık(ŞU2)- dişi kuş (ŞZU) eşleşmesi yapılmış bu kuşların ışığa yaklaşımı üç boyutlu obje-ışık koşullamasında (ikincil koşullama da) şartlı tüketici davranış gösterenler ile karşılaştırılmıştır ve anlamlı fark bulunmamıştır. Sonuçlar bir uyarana şartlı tüketici davranış gösterilmesinin o uyarana şartsız uyarana haline getirebileceği görüşünü desteklemiştir. Bu sonuçlar fetişizmin (ve başka psikopatolojilerin) etiyolojisinin anlaşılması çerçevesinde tartışılmıştır.

BİLGİSAYAR TEMELLİ DAVRANIŞSAL DENEYLERİN TASARIMINDA YAŞANAN ZAMANLAMA SORUNLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Osman İyilikçi

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Günümüzde, bilişsel psikoloji alanında yürütülen davranışsal deneylerin çoğu bilgisayar ortamında gerçekleştirilmektedir. Bu tür deneylerde sık kullanılan tepki zamanı kaydı, kısa süreli uyaran sunumu ve hareketli uyaranların gösterilmesi gibi birçok işlemde zamanlamanın doğru bir biçimde gerçekleştirilmesi kritik öneme sahiptir. Deneylerde zamanlama doğruluğu konusunda çok sayıda araştırma yayınlanmış olmasına rağmen, zamanlama doğruluğu ile ilgili farklı sorunlara değinen araştırmaları bir arada ele alan bir gözden geçirme çalışması bulunmamaktadır. Bu bağlamda, bu sunumun amacı, zamanlama doğruluğu ile ilgili olarak yapılan araştırmaları derlemek ve bu derlenen araştırmalardan hareketle, farklı zamanlama sorunlarına getirilen çözüm önerilerini özetleyerek, konu ile ilgilenen araştırmacılara bir gözden geçirme çalışması sunmaktır. Sunumda üzerinde durulacak olan konular, çoklu görev ortamının zamanlama doğruluğuna etkisi, farklı girdi donanımlarının zamanlama doğruluğu, zamanlama doğruluğunun test edilmesi, WEB deneylerinde zamanlama ve zamanlama doğruluğuna ilişkin sorunların çözümleri başlıkları altında tartışılacaktır.

POSTER SUNUMLARI

DUYGUSAL YÜZ İFADESİ VE BAĞLAMIN BÜTÜNLEŞMESİ OTOMATİK BİR SÜREÇ MİDİR?

Aslan Karaaslan, Sonia Amado

Ege Üniversitesi

DEPRESİF DUYGUDURUM VE BELLEK YANLILIĞI İLİŞKİSİ: NEFES EGZERSİZLERİ ETKİLİ Mİ?

Beyza Sevim, Metehan Irak

Bahçeşehir Üniversitesi

DEĞERLİK YA DA MOTİVASYON: DUYGUNUN HANGİ BOYUTU ÇALIŞMA BELLEĞİNİ ETKİLER?

Elif Yüvrük, Aycan Kapucu, Sonia Amado

Ege Üniversitesi

KESİNLİK-BELİRSİZLİK DEĞERLENDİRME EĞİLİMİNİN KATEGORİZASYON SÜREÇLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Elvan Arıkan İyilikçi, Sonia Amado, Aycan Kapucu

Ege Üniversitesi

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE OYUNLAŞTIRILMIŞ KARAR VERME PARADİGMASINDA KARAR VERME SÜREÇLERİ

Esin Türkakın, Kleopatra Psarraki, Ayşe Altan Atalay, Fuat Balcı

Koç Üniversitesi

FARELERDE “MODELE DAYALI” KARAR VERME ÇIKTILARI

Ezgi Gür, Yalçın Akın Duyan, Fuat Balcı

Koç Üniversitesi

ACCURATE AND INACCURATE FEELING OF KNOWING IN SEMANTIC MEMORY: AN ERP STUDY

Gözem Turan, Metehan Irak

Bahçeşehir Üniversitesi

DİKKATİN BELLEĞİ GÜÇLENDİRİCİ ETKİSİNDE DUYGUSAL UYARICILIGIN ROLÜ

Gülin Kaca, Sonia Amado

Ege Üniversitesi

DUYGU UYANDIRMA YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: FİLM, IAPS VE İMAJİNASYON

Merve Boğa¹, Mehmet Koyuncu¹, T.Onur Bayazıt, Gülin Kaça¹

¹ *Ege Üniversitesi*

POSTER SUNUMLARI

FRONTAL LOB FONKSİYONLARININ DİKKATSİZLİĞE BAĞLI KÖRLÜK ÜZERİNDEKİ ROLÜ VE BİR ÖRTÜK BELLEK İZİ ARAYIŞI

Merve Gül Değirmenci¹, Simay İcier², Ayşe Altan Atalay³

¹ Yeditepe Üniversitesi

² Bahçeşehir Üniversitesi

³ Koç Üniversitesi

GÜN IŞIĞINA YAKIN RENKLER ELBİSE ALGISINDAKİ FARKLILIKLARI AÇIKLAR MI?

Müge Çavdan, Christoph Witzel

Yaşar Üniversitesi

DEĞİŞİM KÖRLÜĞÜ OLGUSUNUN YÜKSEK DÜZEY SAHNE ALGISI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Belgüzar Nilay Türkan¹, Osman İyilikci², Sonia Amado¹

¹Ege Üniversitesi

²Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

ŞİZOFRENİDE KLİNİK ÖZELLİKLER İLE ZİHİN KURAMI, EMPATİ VE 2D:4D İLİŞKİLİ Mİ?

Özge Akgül¹, Onur Küçükçoban², Tolga Binbay¹, Emre Bora¹, Köksal Alptekin¹, Berna Binnur Akdede¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi,

²Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi

KARAR SÜREÇLERİ MERCEĞİNDEN KATEGORİK RENK ALGISI

Seda Karaköse Akbıyık, Tilbe Göksun, Fuat Balcı

Koç Üniversitesi

KÜLTÜREL FARKLILIKLAR KAPSAMINDA UTANÇ VE SUÇLULUK

Sinem Söylemez¹, Oliver Wolf², Belgüzar Nilay Türkan¹, Mehmet Koyuncu¹

¹Ege Üniversitesi

²Ruhr Üniversitesi

MOTİVASYONEL YOĞUNLUĞU DEĞİŞEN DUYGULARIN BELLEK ÜZERİNE ETKİSİ

Yıldız Özkılıç Kartal, Aycan Kapucu, Sonia Amado

Ege Üniversitesi

